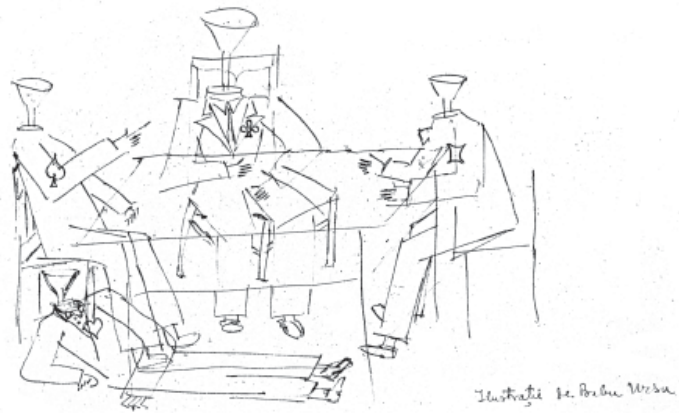

George Ursu

Desen de Gheorghe Ursu

1
Dragă Camillo,...

12 noiembrie 1970

Dragă Camillo,

Într-un moment de *relache*, după predarea unui complex de proiecte, după încheierea verii cu toate speranțele, iluziile și mai ales deziluziile ei, înainte de intrarea în iarnă, „*morte saison*“ cum frumos zicea Villon, dar mai ales, fiind acum în delegație la Hunedoara, acolo pe unde erai tu în august 1947, când îți scriam o cronică în versuri în care Bogza rima cu boxa, am găsit condițiile ideale pentru corespondență. Îmi imaginez că tu ai prefera să-ți scriu mai scurt, mai puțin elaborat, dar mai frecvent – observ că pentru tine nevoia de comunicare cu noi continuă să fie acută, n-are tendințe de „*apaisare*“, ceea ce mi se pare ciudat și contrar legilor elementare ale psihologiei. În fine, *passon*. Sper că amicul tău de la teatru îți va fi relatat și scurta întâlnire cu mine de la 2 Mai. Îmi pare foarte rău că n-am stat mai des de vorbă cu el, că nu l-am „cultivat“.

Noroc că în materie de relații internaționale stăm bine – pe linia descendenților. Olga va absolvi în curând facultatea, știe bine sau acceptabil vreo 3 limbi de circulație, pe care le folosește fără reticențe și complexe. Iar Andrei, deși știe multe limbi, pleacă curând, pentru niște cursuri, la Berlin și Praga (orașe pentru mine necunoscute încă...). Merge foarte bine, doar că nu crește decât foarte lent, e cu 10-15 cm mai mic decât colegii de categorie, pe care-i bate fără jenă cu câte 2-3-5 secunde. Cum se observă, am început să mă laud doar cu ăia micii – semn clar de bătrânețe, renunțare, resemnare etc.

Și totuși... și totuși, am trimis la o editură volumul meu de versuri pe care-l public pe cont propriu. Apropo, îmi amintesc acum dedicația pe idiotul meu volum de sport din 1949 (sau 50):

*Vehicolul acestei dedicații
Plachetă de poeme-aș vrea să fie
Dar nu degeaba suntem noi ca frații:
Tu îmi vei duce visul la-mplinire.*

26 dec. 1971

...În acești 20 de ani tu ai dus la împlinire visul publicării unor volume de vreo 7 sau 12 ori. Probabil că acest succes prin mandatar nu m-a satisfăcut, căci acum simt nevoia să-mi pun la bătaie firavele mele economii, din care, chiar dacă tirajul întreg s-ar epuiza, nu voi putea recupera decât 40-50% din investiție.

Evident, dacă apare, îți voi trimite un exemplar.

La radio e muzică gravă, ca în acele zile rare când moare o personalitate – de data asta e De Gaulle – și asta mă face să mă simt izolat aici, în Hunedoarea, departe de doliu, *meeting*, ziare și lumea competentă. Tot din cauza deplasării n-am putut participa la primirea tov. VI. Gomulka, dar sper că nu voi pierde plecarea lui și abia aștept să revăd locul de pe traseu unde ne vom aduna și, în cele 5 secunde ale trecerii prin fața mea, îi voi flutura din mână sau – cine știe – poate – dacă am noroc – din stegulețe.

Tu ce faci? E o treabă de descifrador de texte palimpseste să înțeleagă omul cum o duci, ce planuri ai. [...]

Te sărut și-ți doresc cât mai intense și grabnice împliniri,

Babu

Dragă Camillo,

Am tras ca un cal de mină la niște proiecte, abia acum, duminică, a doua zi de Crăciun, am găsit ora disponibilă. Așa cum presupuneam, scrisoarea ta penultimă nu mi-a parvenit. Există un conflict latent între mine și lumea imediat înconjurătoare (blocul și unul dintre poștași). Într-un moment de furie, după ce am constatat că mi s-a furat o scrisoare, acum 4 ani am rupt cutia mea de corespondență. De atunci poștașa cea bună îmi aduce scrisorile în apartament, iar poștașul cel rău le pune în cutia fără porțiță. Evident, băieții cei răi din bloc o șparlesc imediat. Din fericire, în ultimii 4 ani doar trei scrisori au dispărut. Te întrebam, în scrisoarea din 15-20 oct., ce să fac cu manuscrisele, probabil mi-ai răspuns în scrisoarea pierdută.

Și-n timp ce-ți scriu la TV se face reclamă filmului *Love Story* care de mâine va satisface cererile întemeiate ale maselor largi de oameni ai muncii care pe drept cuvânt cer să se termine cu pseudoarta fără conținut, pornografică ori de false probleme, care oferă o imagine denaturată a realităților noastre... Masele de oameni ai muncii, după cum știi, cer de la creatorii noștri o artă sănătoasă, optimistă, care, fără apă de trandafiri, dar și fără plictis dezabuzat, să-i ofere o imagine veridică, mobilizatoare a mărețului efort și saltă și te bucură, Sioane, și tu, Dumnezeuule și trăiască *Love Story* și acum dăm ora exactă: 19³⁰, ANUL 1971.

[...] Mihăiță, care rumegă tot felul de chestii, l-a întrebat [pe Valea]: – Tăticule, de ce oamenii când îmbătrânesc se fac urâți? Valea a răspuns ceva despre fiziologie și metabolism, dar

se vedea clar că încearcă... tertipuri medicale, să ocolească singurul răspuns cinstit posibil, revolverul la tâmplă. [...]

Tocmai voiam să-ți dau numărul meu de telefon 32.70.97 (Valea nu are telefon) și să te rog să nu te înfigi cu apelul decât la caz de urgență (zi onomastică, premiul Nobel, nuntă, botez, deces) când mi-am amintit că acum două săptămâni mi-a telefonat Geo Bogza. I-a plăcut volumul meu de versuri, mi-a zis din nou „năzdrăvanule“ și s-a oferit să-mi faciliteze publicarea într-un periodic prestigios a unor versuri... I-am mulțumit și am declinat oferta, ca un erou din Jules Verne care, modest, răspunde: „Domnul meu, nu mi-am făcut decât datoria...“ Ce târziu e, Camillo! În '56, în *Ziaristii*, Mirodan pune în gura unuia dintre eroii piesei replica: „...și după ce-ai scris un reportaj drăcesc, să-ți dea la 3 noaptea un telefon de felicitări Geo Bogza...“ și eu simțeam că un telefon de felicitare de la Geo Bogza e veramente cea mai înaltă Stea a României cu spade și briliante... Și uite că mi-a telefonat Geo Bogza... a doua oară... și n-am devenit fosforescent... și nici imun față de gripă...

...Iar pentru a termina, trebuie să-ți spun că invitația la Lyon nu o voi putea onora în proximii 15 ani, probabil, dar că la primul concurs al lui Andrei în Franța (probabil prin '74) o să-ți comunic din timp ca să puteți lua contact și să mă reprezinte cu succes.

Te pup și la mulți ani!

Babu

mi-am amintit că acum două săptămâni mi-a telefonat Geo Bogza
I-a plăcut volumul meu de
versuri, mi-a zis din nou „năzdră-
vanule“ și s-a oferit să-mi faciliteze
publicarea într-un periodic prestigios
a unor versuri... I-am mulțumit și am
declinat oferta, ca un erou din Jules
Verne care, modest, răspunde: „Domnul
meu, nu mi-am făcut decât datoria...“
Ce târziu e, Camillo... În '56, în
Ziaristii, Mirodan pune în gura unuia
dintre eroii piesei replica: „...și după ce-ai
scris un reportaj drăcesc, să-ți dea
la 3 noaptea un telefon de felicitări
Geo Bogza...“ și eu simțeam că
un telefon de felicitare de la Geo Bogza
e veramente cea mai înaltă Stea a
României cu spade și briliante... Și
uite că mi-a telefonat Geo Bogza... a doua
oară... și n-am devenit fosforescent...
și nici imun față de gripă... și zăfii
rău când fui după 37... (e drept,
nu-mi scapă niciodată... dar zăfii
rău după...)

1 martie 1973

Dragă Camillo,

Primind azi de la Iordan scrisoarea anexată am primit, totodată și impulsul necesar smulgerii din inerție. Apropo de scrisoarea lui Iordan,... citind-o, deși e foarte normală, am avut brusc revelația faptului că EL E SCRITOR, în sensul că e de profesiune scriitor, tu mai puțin (fiindcă în scrisorile tale problemele profesionale scriitoricești apar mai rar), iar eu foarte puțin, de vreme ce-ți relatez atât de rar (cred că, de fapt, niciodată, doar că ți-am trimis volumul) despre scris. L-am privit deci pe Iordan brusc cu alți ochi: io-te, dom'le, vasăzică Iordan muncește, suferă, se bucură, triumfă, se astenizează PENTRU SCRIS... Exact ca mine – pentru inginerie...

Căci din cauza ingineriei sunt într-adevăr pe pragul asteniei. Nu-ș cum dracu am intrat în acest împuțit de an '73, da știu că numai bebele am... Dar ce zic eu bebele? Parapoane, un carusel dement, un anafor cu caracatițe din care nu știu cum voi ieși teafăr. În orice caz, îți voi scrie după 20 aprilie, când au scadență ambele chestii în care sunt băgat; am un studiu de soluții pentru consolidarea blocurilor din Țiglina, alea pe care le-am proiectat acum 10-12 ani și care, din cauza loessului arată destul de trist astăzi și nu e bine ca niște clădiri noi să arate trist, și unele persoane întristate de această problemă – organele locale – ne-au pasat tristețea nouă, proiectanților, și eu, fire-ar de viață, n-am cui să pasez tristețea, sunt obligat ori s-o fac veselă, ori s-o îngrop cu mine...

Cam așa stau chestiile cu astenia mea și de aia tratez astenia lui Iordan ca pe o boală de lux, ceea ce-i nedrept, căci toate asteniile

sunt demne de respect. Cel mai grav în toate astea e faptul că nu-mi mai stă capul la nimic altceva: afară e iarnă, soare, ninge, se topește, iar mie mi se rupe, în biroul alăturat a venit o dactilografă zdrobitoare, iar mie mi se rupe, în Vietnam se întâmplă chestii mari și mie mi se rupe, voi doborâți nu'ș ce avion libian de pasageri, iar mie mi se rupe, procăria asta de inginerie m-a supt până la gât, până la bărbie, până la gură, gâl-gâl-gâl...

În orice caz, deși nu e de actualitate, proximalul meu voiaj neputând avea loc înainte de august 1974, scrie-mi data viitoare și adresele romane unde făceai pe vulpoiul... cine știe... poate la întoarcerea din Franța să mă abat prin acea Romă care – spre marea mea bucurie – te-a turtit și pe tine, mai ales piața Novana, care mi-a inspirat acest sonet:

*Vitale umbre – murmur în efluvii –
Din porii pietrei invadează piața
O vrajă-mi luminează roșu fața
Când sorb Fântâna Celor Patru Fluvii*

*Nunți cu incest frământă dimineața:
Nil, Tibru, Amazoane și Danubii,
Își scaldă elfii, faunii, succubii.
Exultă-n spasme dragostea și greața!*

*Destul! Mă izbăviți, vedenii treze!
Mi-e sete de conture rectilinii
De piața-n care N-A SCULPTAT BERNINI*

*De cerul pur scăpat din metereze
Când fruntea simte-n arșița luminii
Răcoarea catedralei Sant-Agneze*

Te pup,

Babu

2 noiembrie 1973

Dragă Camillo,

Cât dracu' o mai fi de când nu ți-am scris? Nici tu n-ai fost prea prolific cu corespondența, dar recunosc că eu sunt cel rămas în urmă.

Între timp tu ai trecut printr-un război, așa că pare cumva desuet să vorbim de vara care a trecut, de 2 mai, de visele cu care aștept acest rai anual și de aproape reglementata lor neîmplinire, de frumoasa toamnă bucureșteană, anul acesta frântă de un frig prematur, pe la 15 octombrie; de munca mea câinească în proiectare, mai ales de când m-au făcut șef de atelier și trebuie să mă canonesc cu diverse cucoane învățate să vină la birou când n-au ce face în gospodărie, iar eu mă chinuiesc dacă le-o spun (iese o stare de iritare, conflictuală), dar și mai teribil mă chinuiesc când nu le-o spun (accept deci o crasă injustiție, și pe mine injustiția mă omoară – oricât ar părea de ridicol la vârsta de 47 de ani).

Enfin, passons, astea-s ponoasele șefiei, iar foloasele, ce să mai zic: 1) În cartușul planșelor desenate semnez cu două căsuțe mai sus decât până acum; 2) 300 lei pe lună în plus; 3) Prima o împart eu, nu mi-e servită după obiectivitatea altuia; 4) În atelier, care mă servește c-un Kent, care cu o cafeluță, la telefon bietul desenator așteaptă 5 minute până îmi găsește un fir... și multe alte bucurii. Atelierul meu se ocupă de Galați, mai precis de consolidarea a vreo 30 de blocuri din Țiglina, victime fisurate ale loessului împuțit din scumpul tău oraș natal. [...]

Aștept o scrisoare sub semnul mai mult al lui Marte decât al lui Priapus¹⁾

1) sau invers... Te sărut,

Babu

9 ianuarie 1974

Dragă Camillo,

S-o fi pierdut scrisoarea mea precedentă? (de prin 20 octombrie). Ți-am scris oare și vara? Nu mai știu. Se pare că nu. În orice caz tu nu mi-ai scris de pe la 5 august, după voiajul tău conchistadoresc la Paris.

Hai noroc și la mulți ani! Pe aici e o iarnă modică, fără zăpadă, rece, dar nu exagerat. De la fereastra ex a ta se vede vis à vis crescând un mare hotel, probabil „Dacia“ (pe locul Parcului Trandafirilor). În centru e gata marele Intercontinental, pasajele subterane și Teatrul Național, pentru care fiecare s-a pregătit și a dat ce avea mai bun: Delavrancea – *Apus de soare*, iar Baranga – a pus o vastă frescă a luptei ilegale.

Ca-n fiecare an, vecinătatea Anului Nou e un prilej de bilanțuri și considerări și reconsiderări. Conform tradițiilor rromânești, tinerii, pionierii și studenții au compus un nou Plugușor cu care au venit în fața Conducătorilor de Partid și de Stat și a tov. Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu cu urarea de pe verso (Scuză-mă că nu ți-am putut-o trimite *in extenso*, nu era loc într-o singură scrisoare).

*Ne întoarcem fiecare unde ni-e zarea
Iar dumneavoastră noi vă urmă plecând
Tot ce poate fi mai frumos pe pământ,
Tot ce poate pe lume mai frumos să existe
Spre înflorirea patriei noastre socialiste.
Să ne trăiți, iubii conducători
Cu țara, pentru țară, în era vitejească
Prin care va bate inima comunistă și românească.*

*Tovarășe Ceaușescu, să ne trăiți
Că ați purtat a patriei noastre lumină
Prin Europa și Asia,
Prin Africa, prin America de Nord și prin cea Latină
Drag ni-i, prin glasul partidului, glasul țării în lume
Prin el și conducătorii lui,
Făurind pământului românesc brav renume,
Încât vești frumoase despre România călătorească
Astăzi pe tot globul pământesc.*

Un grup de copii se apropie de tovarășul Nicolae Ceaușescu, de tovarășa Elena Ceaușescu, de tovarășul Ion Gheorghe Maurer, de ceilalți conducători, sorcovindu-i în cor după tradiționalul obicei:

*Sorcova, vesela
Am venit să vă urăm
Să trăiți,
Să-nfloriți
Tineri, sănătoși să fiți
Ca merii,
Ca perii
În mijlocul primăverii
Toți conducătorii să ne trăiască
Patria s-o înflorească
Iar dumneavoastră
Tovarășe Ceaușescu vă mulțumim
Și vă dorim să fiți sănătos
Plin de lumină,
Și bucurie omenească
Gazde dragi, conducători preacinstiți,
La anul când se va ivi sărbătoarea
Iarăși vă vom sorcovi cu urarea.*

*Până atunci urătorii noștri dau onorul
În dulce ca mierea limbă românească
Să ne trăiască Partidul, Patria, Poporul
Conducătorii săi, tovarășul Ceaușescu să ne trăiască!*

Eu, cam supărat pe lume și pe însingurarea mea treptată, de răzbunare n-am dat nici un telefon, n-am scris nici o ilustrată.

[...] Cu Valea m-am văzut tot așa, la o masă organizată de Sorana [am un nivel de trai ce nu s-a pomenit, am fost amfitrion a nu mai puțin de 3 (trei!) oștețe, nu chiar sardanapalice, dar nici de calicie!]

Între timp Olga s-a mutat cu soțul ei într-o locuință superbă (se pare că ți-am mai scris și data trecută despre acest eveniment), care nu știu cum dracu' s-a nimerit la niște persoane în genere păguboase și la care realizările erau întotdeauna precedate de o lungă și chinuitoare cale a Calvarului (pe lângă care Via Dolorosa din vechiul ierusalim e curată Grădină a Deliciilor!).

Valea mi-a comunicat că Mitică s-a instalat pe undeva prin Republica Federală a Germaniei (he, he, he, nu mai e, cum o știai tu, Republica Federală Germană, alte vremuri!).

Iar Iordan e acum aproape sigur că mult visata lui călătorie se va desfășura în '74. Se pare că și eu voi da o raită prin Occident prin aprilie-mai anul ăsta. Mâine mă duc să completez formularele. Când voi obține pașaportul o să-ți scriu, ca să-mi dai cele mai potrivite eișasuri.

Aștept să-ți descifrez din nou hieroglifele,

Babu & Sorana

29 aprilie 1974

Dragă Camillo,

Am tot amânat scrisoarea pentru că în momentul când îți scriu să știu ceva concret despre voiajul meu în Occident. De câteva zile știu: mi s-a aprobat pașaportul și în jurul datei de 15 mai plec pe ruta Viena – München – Amsterdam – Paris – Pisa – Florența – Sienna – Ravenna – Padova – Veneția – București. Totul în mare viteză, 32 de zile. Sejour mai mare la Paris (probabil 12-14 zile, probabil 20 mai - 2 iunie). Iordan se pare că va fi și el la Paris în aceeași vreme, dar nu mi-a dat nici o adresă (probabil nu știe unde va sta). Între timp probabil că te-ai văzut cu Iordan, poate că i-ai luat adresa pariziană și mi-o poți comunica.

A trecut multă vreme de când nu ți-am scris, vreme în care – ți-a scris Valea – s-a întâmplat o moarte, pe care, probabil, o consideri tabu (ca orice moarte) și n-are rost s-o zgândăresc. Ca întotdeauna, și de data asta am avut sentimentul acut de culpă, ca supraviețuitor care, cine știe, poate ar fi putut evita fatalitatea, dacă... În fine, te văd scrâșnind din dinți, așa că mă opresc.

Am citit în *Express* o recenzie a piesei tale, domnul Robert Kauters era foarte acru, alte recenzii n-am putut citi, or fi apărut și altele. Poate îmi spui tu cum a fost, cum a primit-o publicul, a ieșit ce-ai vrut tu sau altceva, și dacă evenimentul este *avec ou sans lendemain*. Dacă în intervalul cât voi fi la Paris, *Le plaidoyer d'Auguste* se va juca, o să mă duc s-o văd, mai ales că invitația ta la premiera din februarie n-am primit-o și chiar dacă o primeam, n-aș fi putut să-i dau curs.

Tot scriind mă gândesc că, poate, la ora asta tu ești la Paris sau dracu' știe unde și scrisoarea mea nu te va găsi în timpul util,

206

spre a primi și un răspuns. Nu-i nici o nenorocire, deși aș fi bucuros să primesc niște sfaturi, adrese, eișasuri, de la tine. Îmi spuseseși ceva de Roma. Nu prea văd cum aș putea trece și prin Roma, dar dacă aș ști sigur că pot sta o zi - două gratis, m-aș abate și pe-acolo, să-mi amortizez investiția făcută acum 7 ani, când am aruncat în Fontana di Trevi o firfircă de 25 de lire.

Nu mă pot opri de a lipi mai jos o urare primită de șeful nostru (din sutele de urări analoage).

Excelenței Sale
Domnului NICOLAE CEAUȘESCU
Președintele Republicii Socialiste România

Am aflat cu plăcere că Excelența Voastră a preluat recent înalta funcție de președinte al Republicii Socialiste România.

Cu această ocazie de bun augur aș dori să vă exprim felicitările mele călduroase, precum și ferma convingere că relațiile prietenești, care din fericire există între cele două țări ale noastre, se vor întări și mai mult în viitor.

HIROHITO

Dar cea mai emoționantă a fost următoarea:

Excelenței Sale
NICOLAE CEAUȘESCU
Președintele Republicii Socialiste România

Apreciez profund actul dumneavoastră istoric de instituire a sceptrului prezidențial.

Al dumneavoastră respectuos

SALVADOR DALI

207

Receptivitatea marelui pictor suprarealist la evenimentele cu adevărat istorice confirmă o dată în plus că arta și politica alcătuiesc același front, fiecare însă exprimându-se cu uneltele sale proprii (penelul sau scepstrul).

Despre noi nu prea sunt noutăți, toate merg binișor înainte, copiii cresc, burta crește, pensionarea se apropie. Acum 2 ani, când Valea îmi vorbea în acești termeni, nu pricepeam nimic sau aveam un secret sentiment de satisfacție că dacă el s-o fi simțind bătrân, eu, monșer, sunt încă matur. Acum însă trec tocmai prin perioada saltului când brusc te simți de altă vârstă. La 39 de ani am trecut urgent din tinerețe în maturitate. Acum, la 48, am trecut rapid în etapa următoare (mă și scârbește să-i spun numele).

Aștept răspuns urgent (dacă vrei să-mi comunici ceva înainte de 15 mai) sau cum îți arde ție.

Vă pup pe toți,

Babu, Sorana, Olga, Andrei

5 aug. 1974

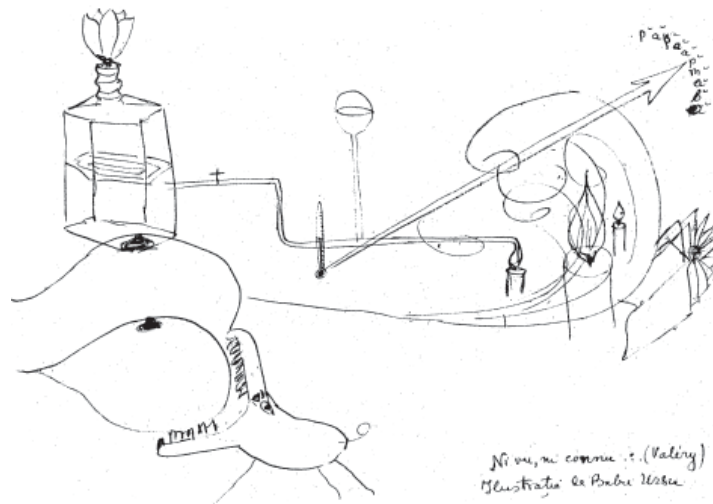
Dragă Camillo,

Ți răspund imediat, acum îmi pregăteam o scrisoare, deși tu nu-mi răspusesesi la precedenta, fapt care m-a afectat, mai ales că era vorba de sejurul meu parizian, de eișurile tale și – *pourquoi pas?* – „de mult visata întâlnire“, cum ai zice tu cu un patos de text de muzică ușoară, dar care sună foarte sufletist („*dușevno*“, *esli ti pomniși eșcio iazâc Pușkina...*).

Acum, când îmi explici trista și fatala încurcătură cu adresa, m-am liniștit, vasăzică a fost pur și simplu un ghinion. Între timp Iordan mi-a relatat întâlnirea cu tine, știam deci că ești sănătos și familist și mi-am zis că vei fi fost plecat din Israel când a sosit scrisoarea mea. Mi-a relatat Iordan o exclamație a ta referitor la absența mea... l-a cam muiat și pe el și pe mine. Păzea de sentimentalism!

Cu mine lucrurile s-au petrecut așa: 23-24 mai – Viena (care mi-a plăcut extraordinar, oricât de desuet sună acest cuvânt, Viena mirosind a ofițerași de husari, a valsuri bășite-n Grinzing și a arhiduci grași, numai buni de găurit de niscaiva șveik). 24-25 mai – Salzburg (un fel de Sighișoară mai imperială, foarte romantică, numai bună de dragoste cu o blondă plinuță și îmbujorată: dar nu era nici o blondă, nici o plinuță, așa că am plecat îmbujorat de ciudă).

25-27 mai – München. Aci s-a nimerit întâlnirea cu Frumoasa. Dumnezeu știe ce-o fi găsit la mine, era cu soțul ei, un tip grozav de drăguț, deștept, subțire, erau o pereche de înrămat, aveau și un pruncușor de 1 1/2 ani... Ce-o fi găsit la mine Frumoasa? Așa, de la prima vedere, ne-am scurtcircuitat. Din păcate eu, cu reflexele mele întârziate, n-am sesizat momentul

Desen de Gheorghe Ursu

când s-a îndreptat spre mine s-o sărut, apoi a apărut lumea, apoi i-am zis Nefertite, i-am dat cu dedicație volumul meu de *Versuri*, iar pe peronul gării, când soțul ei m-a întrebat „și ce-ai mai făcut astăzi, domnu' Ursu?“ i-am răspuns „curte soției“ și apoi de la fereastra vagonului spre Paris, fluturări de mână, răni sângerânde (exagerez), imense regrete mai ales când am constatat că nu-i cunosc adresa din București, iar în cartea de telefon sunt vreo 150 cu numele ei de familie... Iar numele mic nu l-am înregistrat și nu merge să fac 150 de numere de telefon și să întreb la fiecare „pot vorbi cu Nefertite?“

Enfin! [mă, da frumoasă era! Un pogon de ochi, cât ai Sofiei Loren, dar migdalați, o gură, ce să mai vorbim, o statură de sportivă de performanță (a și fost, de altfel, înotătoare, săritoare la lungime, floretistă și voleibalistă de lot)].

Apoi, la Paris, între 28 mai și 11 iunie! Deci ne-am suprapus 2 zile! Dar asta am aflat-o acum, la 4 august. Și cu Iordan m-am suprapus, vreo 3 zile, el a plecat din Paris la 1 sau 2 iunie, dar și asta am aflat-o târziu, când am reușit să dau de Lelia, la care a stat Iordan.

Fiindcă am ajuns la capitolul Iordan, să încerc să-ți explic (pe cât am priceput eu din relatarea lui) cum a fost: în Israel Iordan a trăit – materialmente – excelent, invitat, transportat de prieteni amabili, a trăit și el momentul unic al întâlnirii cu Marele Orient sau chiar cu Cealaltă Lume (în Neghev, în drumul spre Evlat) etc. Moralmente a fost zguduit de atmosfera încărcată de acolo, i s-a părut că asistă la crepusculul Israelului, erau tocmai zilele cu masacrul elevilor, momentul unei tragice revizuiți a certitudinilor, căderea vechii echipe, „trădarea“ americanilor, perspective sumbre etc. (îți relatez părerile lui Iordan... nițel prăpăstioase, zic eu).

Sosit la Orly, nu era nimeni pe aeroport, el avea cinci valize, 40 de minute s-a simțit mort. După aia au apărut amicii, minus Sofica, pe care el conta în primul rând; Iordan a tras la Lelia și a făcut o viroză. El zice că erau viruși viruși, Lelia și cu mine bănuim că erau viruși sufletești.

În orice caz, chiar dacă n-a văzut mare lucru din Paris, a reușit să ia contact cu 2 editori și are perspective să i se traducă și publice *Antologia inocenței* în franceză (bașca USA, Suedia, RFG, cel puțin așa speră el).

În ce mă privește pe mine, Parisul este orașul care m-a șocat cel mai puțin, doar Budapesta și Belgradul mi s-au părut atât de conforme așteptărilor. Doar Notre Dame mi-a stors lacrimi: e o piatră vie, vie în toți porii, în toți diavolii ăia sau ce teratologie o fi țâșnind din toate zidurile, și e făcută cu o perfecțiune și o exactitate și o armonie sfâșietoare, ca „Dumnezeu făcându-l pe Adam“ pe bolta Capelei Sixtine de Michelangelo. Încolo, aveam mereu senzația că știu totul. Planul Parisului, cercetat de mine ani de zile, a avut acest efect, de familiaritate și – de ce n-aș spune-o? – ușoară decepție. Aș fi vrut să fie mai grozav decât în închipuire: dar numai Notre Dame a reușit asta. [...]

Apoi am fost la Nisa (12 iunie) (căutând în ultimii ani concizii aforistice, formula mea pentru Paris e cam asta: Mi-a fost familiară piatra, streini – oamenii și ostile – magazinele).

Am tras o băiță în Mediterana (după cea din '67 la Capri și '72 la Tel Aviv), am constatat că hotelul Negresco e mai puțin impresionant ca hotelul Palace din Constanța și am virat-o în Italia. Pisa – Siena – Firenze – Veneția. Evident, în primele două m-au uluit Piazza dei Miracoli și, respectiv, Piazza Il Campo. În Florența am stat vreo 3 zile, am mers mereu (de altfel, în întreaga călătorie am făcut o medie jurnalieră de 20 de km pe jos, am slăbit vreo 4 kg). Mi-a rămas o bucătică de suflet prin Piazza della Signoria, pe la Uffizi, prin Capela Medicilor de la San Lorenzo, prin Piazza Michelangelo, prin dementa Orsanmichele...

Dar Veneția m-a făcut praf. Asta, într-adevăr nu poate fi imaginată. Deși venisem destul de pregătit, mai ales din superbe conferințe ale lui Iorga despre Veneția, când am ieșit din gară spre Canal Grande, am amețit. Și amețit am dus-o 2 zile, cât am stat acolo. Ceea ce-i ciudat e că n-am simțit Moartea la Veneția, deși mă pregătiseră pentru asta Eminescu, Thomas Mann, Luccino

Visconti și E. Maria Salerno. Mie (poate și fiindcă sunt construc-tor) mi s-a părut un triumf al vieții, al puterii, orgoliului și dârzeniei omenești. Ce? Pute? Se scufundă? Cade tencuiala? Dar faptul că acolo fiecare casă este un palat, făcut după chipul lui Ca d'Oro sau ca Pesaro, și că a fost ridicată pe mâl, pe piloți de lemn bătuți acu șase [sute] de ani, că biserica Porcello (din lagună) a fost construită între anii 646 și 900, adică într-o vreme când – la mintea mea – N-A EXISTAT NIMIC, nu era Europa, nu era lume, murise totul, doar Mohamed alerga între Mecca și Medina, ei bine, atunci, în acel neant cu longobarzi și vizigoți, în mlaștină, erau oameni care știau și AU VRUT să construiască o biserică și s-o picteze cu sfinți și să-i potrivească mozaicuri, pietricică cu pietricică, aurie, asta mi s-a părut fantastic la Veneția... [...]

Am început să-mi planific viitoarele călătorii. Următoarea va fi probabil în Grecia. Visez insulițele alea de piatră fierbinte, cu măslini, ca-n *Odiseea*, și o mască cu care să văd pe fund câte o Veneră de Praxitele, mică, mititică, cât s-o pot căra la mal și ascunde în bagaj. Ce-i drept însă, un astfel de program turistic presupune și un partener subacvatic (sau o parteneră supra aquatică), altfel, așa, numai cu sine, nu e de îndurat... (presupun).

Cu ai mei lucrurile stau cum știi: Sorana luptă eroid cu îngrijirea lui Andrei, iar când Andrei e plecat la concursuri, scrie de zor romanul (acum a intrat în al 19-lea an de când lucrează la el. Randamentul nu e strălucit, dar și când o ieși, să vezi matala ce-o să fie!). Dar mie îmi place fetița... [...]

În ce privește munca în străinătate nu mă tentează deloc. I-am văzut pe inginerii români de la München, trag din greu, în condiții de aspră concurență, de disciplină dură, adunând bănuții pentru un Opel sau alt Volkswagen. Mi se rupe. Alții, de-ai noștri se duc mereu prin Nigeria, exploatănd materia cenușie. Mi se rupe și de Nigeria. Am transpirat destul la Tel Aviv.

Te pup și trimite o poză cu familia.

Babu

8 martie 1975

Dragă Camillo,

Ce de timp a trecut de când nu ți-am mai scris! În vremea asta Cosașu a scos vreo 2 cărți, vreo sută de articolașe, palestinienii au dat vreo 20 de lovituri, pământul s-a tot învârtit (dar nu i-a ieșit nimic, se pare, din atâtea învârteli), iar eu mi-am propus de vreo 70 de ori să-ți scriu, dar am tot amânat. [...]

În ceea ce privește angajamentul temporar prin alte părți ale lumii, evident că m-am gândit de mult la asta, dar:

1) Aici nu-i pe bază de autopropunere, ci ți se propune de sus, după ce ai fost trecut prin site grosiere și apoi tot mai fine, până la sortimentul *filler*.

2) Până de curând RFG-ul era un bun debușeu pentru inginerii constructori români. Acum a cam întârcat bălaia, cu criza asta, majoritatea șantiierelor românești s-au închis.

3) Institutul nostru proiectează intens pentru Libia, Algeria și Nigeria. Dar e bătaie pentru deplasările acolo.

Deci nu prea e cazul unei angajări temporare. Din păcate, nici schema ailaltă, fericită, călătoria de studii, nu prea mai e posibilă, cine dracu trimite un boșorog de aproape 49 de ani, în curând bunic? [...]

Iordan m-a vizitat pe la birou, i-am scos permis la bazinul Floreasca, dar n-a venit niciodată, degeaba a dat banii. Se pregătea să plece la Moscova, să aranjeze și o traducere în rusă a *Antologiei inocenței*. Din cele 6 traduceri pe care le tot aranjează dacă se va tipări măcar una într-o limbă de circulație, tot va fi mișto.

Pe Delia, soțul ei, Țacă și Melanie, Gusti și Rica i-am întâlnit acum 2 luni la ultima premieră a lui Miro. Rămășițele pământești

ale piesei lui au fost înmormântate destul de trist și jenant. Poate că n-o fi fost mare lucru de capul ei, dar arată desfigurată, ca *Hamlet* pe mâinile turcilor (cărora *Coranul* interzicându-le să reprezinte ucidere pe scenă – la ei e voie doar în viață – regina, Ofelia, Polonius, regele vitreg și toți ceilalți care trebuie să moară pe scenă, NU MOR... [...])

...Și uite că e prima scrisoare pe care o scriu cu ochelari pe nas. Burta – burtă, ochelarii – ochelari, bunic – bunic, ce dracu se întâmplă? Se pare că suntem în '75, dar eu nu mă las. Și fiindcă nu am reușit să fiu discipol al Tropicelor, nici al lui Miller, nici măcar al antropologului ăla (Lévy Strauss?), m-am apucat să scriu poezie în germană. Eu știu multe cuvinte în germană, multe poezii de haine și ghete pe de rost, dar nu pricep nimic, atent fiind doar la superba cadență a versurilor... și mi-au ieșit grozav poeziile, ți-aș reproduce câteva strofe, dar mă tem să nu le publici pe acolo sub numele tău sau al meu... mai bine le țin în sertarul posterității.

Acum trebuie să închei, e 12 noaptea, azi a fost cum a fost, de ziua femeii, dar mâine sunt alegeri, trebuie să dorm bine, să mă scol devreme, să meditez asupra candidatului... ție ce-ți pasă? Precis că nu te-ai prezentat la vot, te ții doar de curu lui Asaf și Jonathan, las' că știu eu, sper că și Ninel și-a dat seama ce individ cazanier și apolitic ești.

A! apropo, dacă nu-i prea complicat, cumpără și tu o mașină mică și trimite-mi-o, Andrei mă tot pisează că-și irosește pe drum o cincime din existența conștientă și cu o mașină ar reduce timpul mort la jumătate. Dacă ți-e greu, lasă, am 4 librete CEC, poate iese dracu unul. Dar dacă-mi cumperi, vezi să fie o marcă la care pot găsi piese de schimb pe aici, să nu fie japoneză sau americană, preferabil Renault sau Fiat.

Eu te pup pe tine și pe toți băieții voștri. Anul ăsta nu ies, dar la anul dau o raită prin lume, fie în Grecia, fie Praga - Copenhaga - Amsterdam - Londra - Paris, o să te anunț din timp, să nu ratăm randevuul.

*Că anul acesta care a trecut
A fost un an mare cum altul nu s-a mai văzut.
Încă din primăvară
Anul s-a ridicat în țară
Și în istorie cu luare aminte
Vestind întâiul României președinte
Pe tovarășul Nicolae Ceaușescu,
Conducător,
În care bate inima întregului popor.
În miezul verii strălucind a sărbătoare
Treizeci de ani de la eliberare
Trei decenii de la victoria insurecției armate,
Treizeci de trepte de libertate
Către aceste zile minunate.
În plină toamnă am văzut cum trece
Prin istorie,
Lumina Congresului unsprezece
Prin care țara pe sine se întrece,
Prin care crește al poporului obștesc tezaur
Spre comunism, spre visul nostru de aur.
Istoricul, victoriosul Congres,
Unde, cu voia țării, a fost reales
Tovarășul Nicolae Ceaușescu
În fruntea partidului nostru,
că-și iubește poporul și patria
Și-i cunoaște istoriei rostul.
Aceste victorii nemuritoare rămân
Că le-a gândit Partidul Comunist Român
Partidul – dragostea noastră și mândria
Prin care înflorește România
Partidul ce-a dat patriei renume
E tot ce-avem mai scump pe-această lume.*

Dragă Camillo,

Scrisoarea mea urmează peste o zi - două, acum îți scriu doar ca să mă scuz de întârzierea răspunsului și spre a da exemplu celorlalți pe care umblă Iordan să-i colectivizeze (sub raport epistolar). Momentan, aci, în casa mea, suntem patru generații de Urși: Papa, care mai mult sforăie, eu (mai mult bunic) cu Sorana, Olga, Miron și Andrei (unchi) și aia mică a Olgăi, căreia nu i s-a găsit încă un nume, deși are 3 luni și 2 nume în actul de naștere. Urlă de s-aude în stația Bujoreni.

... La 2 Mai am vrut să scriu un fel de *Ballade des dames du temps jadis*:

Ci unde-s, Doamne, cei de altădată?

Unde-s frumoasele de la 2 Mai?

Las loc altora, te pup, scrisoarea mea personală urmează,

Babu

*

Are dreptate, satul de vacanță e un sat de nostalgie acum. *Capri s'est fini...* poate că *tu y retourneras un jour*. Noi te așteptăm mereu în fiecare vară în curte la babușca și vorbim de tine. Sărutări alor tăi,

Sorana

*

Dragă Camillo, pentru că Babu m-a omis din cele 4 generații de Urși (poate pentru că între timp am trecut prin

Crețulești și Berdani!) îți scriu și eu câteva rânduri la îndemnul lui Iordan – vecin cu mine de Balta Albă, mereu atât de aproape și totuși atât de departe!

Nu mai arăt ca în poza de la mare de acum vreo 15 ani, în schimb ți-aș face niște șnițele à la Galați la care să plângi și o ciorbă de fasole galbenă idem! [...] Iordan întreabă dacă-s gata. Să zicem. Ce-aș putea să-ți scriu *après une si longue absence*?

Cu drag

Țuța

*

Dragă Camillo,

Vezi tu, marele adevăr al prieteniei își păstrează forța și trăinicia, că doar de aia de câte ori Dan știe câte ceva despre tine, imediat mă caută și pe mine și pe Loni să ne pună cât de cât în temă. Dar explică-ne tu, nemernic călător, de ce ni se umezesc ochii și ni se pune de fiecare dată un nod în gât. Să fie vorba despre acel „langage émotionnel“. Nu știu cât pricep studenții și auditoriul tău acolo, dar până la noi aici pătrunde, să știi! Sperăm că și viceversa!

Cu dragoste,

Mixandra

*

Dragă Camillo & comp.

Jordan a venit să-mi tulbure liniștea și să-mi beie cafeaua. El este așa cum știi, cu capul „în nori“. Unde este capul tău? Vorbim deseori despre tine și dorim veștile tale cât mai bune.

Te sărută cu mult drag,

Galați, 2 oct. '75

Dragă Camillo,

Ți scriu într-o stare de confort vecină cu abrutizarea: etajul 9 al hotelului Turist din Țiglina, de unde se văd munții Dobrogei, Azaclăul, Dunărea ce pare destul de firavă, dar îmbrăcată gros în copaci verzi, zeci și sute de blocuri din Țiglina, turnul de televiziune din cartierul Dunărea (în spatele marelui stadion, pe faleză, spre Barboși). [...]

...în drum spre hotel, ca să intru în atmosfera scrisorii către tine, am trecut prin diferite locuri gălățene care au rezonanțe sentimentale și melancolice pentru mine: Vadu Rașcu (fost), casa mea din 42-44 (fostă a lui Jackie Katz, lângă poștă – acum birouri și depozite ale poștei), casa mea din 44-63 de pe Codreanu – Vișinski – Primăverii, vizavi de care a lucrat Aizi la policlinică, de prin 1968 până în 1973 (acum locuită de streini); școala primară de pe Egalității, cu stradele ce coborau spre Bădălan ca Rue Utrillo din Montmartre, unde era directoare mama lui George Pîrjol. [...] Și-am mai trecut pe Domnească, pe la casa lui Iordan, acum demolată, pe la Alecsandri, rămas acum scund, am urcat pe Brăilei, pe lângă fosta ta casă (acum o curticică cu bălării și dovlecei, abia la anu' se vor face blocuri și pe dreapta Brăilei, deocamdată se termină alea din stânga). [...]

Deci cam asta-i situația cu Galații... apropo, Aiurel Moh. mi-a spus că nu numai că *nu tu* îi făceai legendele fotografiilor, dar că *Grădina zeilor* e titlul găsit de el! I-auzi, dom'le, ce-i bese mintea! Ultima lui expoziție a fost grozavă, militantă, artă-manifest! (cum, dracu, a trecut?)

De fapt sunt exact 3 luni și o zi de când vreau să-ți scriu. Tu mi-ai scris la 21 iunie, în ziua când împlineai 49 de ani, în ajunul

plecării la Paris. Eu am primit-o la 1 iulie, în ziua când împlineam 49 de ani... Dar vai, nu în ajunul vreunei plecări, ci în preajma morții mamei... a făcut un cancer și am asistat-o la agonie și moarte vreo trei luni, că papa, săracu', are 90 de ani și nu prea se descurcă. [...] Acum l-am luat acasă la mine, săracu', are cataracte, nu mai poate citi de vreo 2 ani, se plictisește teribil, nu mă pot decide să-l supun la operație de ochi... Îmi spune „Administratorul“, știe că sunt Babu, dar nu prea crede că-s fiul lui. În schimb Sorana e „Mama“, iar fiica Olgăi e Cioca-Cioca, exact cum îi spunea Olgăi acum 25 de ani...

A! nici nu ți-am spus că Olga m-a făcut Bunic (deci pe de o parte Administrator, pe de alta Bunic...) [...]

Deci ziceam la 2 Mai a fost o stagiune liniștită. Spre sfârșitul stagiunii, după ce au plecat Mirel, Marcu, Dona Barta, Nina Cassian, Tita cu al său Sașa, Puiu Goga cu a sa Mare Vedetă (o juma de stirpe nobilă, 22 ani, filologie, 1,73m, putând candida la orice titlu de Miss – Dobrogea, România, Univers, doar la Missa Solemnis nu prea...) m-a apucat dorul să scriu o variantă românească, contemporană și doimaistă după *Ballande des dames du temps jadis* (dacă vei fi primit scrisoarea colectivă antologată de Iordan, îți scriam acolo de acest proiect baladesc). Dorul mi-a venit fiindcă la 2 Mai, după ce pleacă lumea, după 1 septembrie, când pe plajă grupurile sunt foarte rare, soarele e molcom ca-n Sadoveanu, marea liniștită și obosită, nisipul căldicel ca o dragoste la 50 de ani, la 2 Mai în septembrie e frumos sfâșietor – vezi poezia mea *Pe malul mării în septembrie*... Rămăseseră doar Madlenuț cu al ei Ioanichie (tot beluță, tot măruță, tot mortăcioși, dar, vai! de vreo 10 ani nu o mai doresc, tocmai acum când a început să mă dorească ea... și uite-așa e cu *malentendu*-urile astea ale vieții) și Aiurel, care mi ți-l luă pe Andrei să-l dea la curve (întâi a încercat să mă Dannikenizeze pe mine cu astronauti de acum 10000 de ani, aeroporturi din Peru, Insula Paștelui, farfurii zburătoare, dar cu kine nu-i merge nici lui, nici ție, eu, ca Béranger,

când se rinocerizează toată lumea, rămân fidel rațiunii: *Donnez-moi un fusil!*) Andrei a fost foarte amuzat de mentorul său, atât de calificat și irezistibil (mi-a povestit Aiurel cum îi puneai tu bețe-n roate, ca să nu-i pice chiar toate fetele la pat... cică le vrăjeai că el, Aurel, are nu-ș-ce șancru sau așa ceva... dar el tot te iubește, poate că acum e la Roma și ți-o fi scriind de acolo...).

Deci să încercăm acum

(Pauză de o oră pentru creație)

Uite ce a ieșit:

Baladă despre gorobeți și fete

*Ah! Unde e Marina arhitecta
Cu sâni ei de vedetă italiană?
De stirpe boierească, vai! proclata
Crawlistă fără pată și prihană?
– E'ntre șvețarii (cei ce aur bese)
Și crește prunci, cu soțul ei Aolo!
Dar Joy Zlătescu, ale cărui fese
Pot concura orice Brigitte Bardot?
Pe care-am dus-o-n brațe fără plată
Peste băltoace, slin și mucegai!
Dar unde-s gorobeții de-altădată
Ci unde-i, doamne, fata din 2 Mai?*

*Ah, unde e Camillo, deșiratul
Il piu grande futator della città?
Cu câte n-a stricat 'mnealui crivatul,
Cu câte el peluza răvășea!
(Când dispărea doar pentru 5 minute
Puteam jura cu mâna-n foc că fute!)
Dar unde-i Barna, sub a cui chelie
Lui Eisenstein năștea monografie?*

–Ții minte, Ionel, pe plaja plată
Ce cur păros la soare expuneai?
Dar unde-s gorobeții de-altădată
Ci unde-i, doamne, fata din 2 Mai?

Ah, unde-i Fredi, senior superb,
Ce-și ogoia-n nisip stenahoria?
Andrei era un geniu imberb
Iar Genu-și detesta copilăria,
Tu, Gherti, de probleme excedată,
Cu spor – și mai des fără – te-nvârteai
Dar unde-s gorobeții de-altădată
Ci unde-i, doamne, fata din 2 Mai?

Ah, unde-i Adriana Văitoianu
Frumoasă „ca un candid nenufar“?
Doar ilustrele lui Puiu Ciobanu
Trimite din Hong-Kong și Zanzibar...
Ah, unde-i Perahim ce-n mozaicuri
A îmbrăcat întreaga Românie?
Plin de comenzi, artist din cei mai siguri!
Unde-i Mariana Vanci cea nurlie
Cu carnea-n bluze strâmte zugrumată
Aud că-s la Paris (Boul' Mich', poate Raspail...)
Dar unde-s gorobeții de-altădată
Ci unde-i, doamne, fata din 2 Mai?

Dar Feria, cea din Watteau descinsă?
N-a apucat 2 Mai decât o vară:
De Scârba Neagră ea curând fu prinsă
Făcând lui Valea viața grea povară.
– Ții minte, Vaxi, prematur blazată,
Ce țanțoș sâni sveltți ți-i arătai?

Dar unde-s gorobeții de-altădată
Ci unde-i, doamne, fata din 2 Mai?
Dar fata ceea preraphaelită
Cui nimeni nu putea să-i semene
Ce-i drept, cam lungă, dar mișto croită,
De o chema Mioara Cremene
Și Sergiu Huzum, cel bun ca pita
Sedus pe veci de preraphaelita?
– E la Paris, cu burta revărsată
De parcă-i eunuc într-un serai!
Dar unde-s gorobeții de-altădată
Ci unde-i, doamne, fata din 2 Mai?

Pomelnicul – cum văd – cam ia proporții
Dar dacă rotesc ochii împrejur
Nu-i toată frumusețea pradă morții!
Mai e o țâță plină, un svelt cur!
Mai sunt băieți destoinici, dame scumpe,
Mai e papesa Nina Cassian!
Mai are cine inima să-ți umple
La Babușca când vine an de an:
Cu-Ali cel nostim ca o izmă creață
Cu Irinel și cu al ei Doinaș
Cu Gelu, Nego, Tita – caragață
Din nou cu Ivasiuc – băiat de-orăș!
Mai e și Puiu Goga, crai tomnatic
Grijit cu râvnă de Miss România
Și Radu ce sacrifică dramatic
Pentr-un volan de Dacie – beția!
Mai vine Aurel, încă frumosul
Iar Madlenuț mai merge încă-n larg
Ce-i dacă îi atârnă fața, dosul?
Dar cine-i toată viața breaz catarg?

Desen de Gheorghe Ursu

*De câți au fost omiși, doamne, mă iartă!
Deschid multicolorul evantai:
O, viața este încă minunată
Și la 2 Mai mai e un colț de rai!
Dar unde-s gorobeții de-altădată
Ci unde-i, doamne, fata din 2 Mai?*

Aceste nostalgice versuri baladești le-am scris pentru tine, că știu ce mult îți place să te înduioșezi... mai ales în zilele când citești sau scrii corespondență. Din scrisoarea ta de la 21 iunie rezultă că în toamna asta nu mai ai post de conferențiar universitar de mesaje emoționale și expresie corporală. Ți-ai găsit altceva? Sper că da, n-oi fi tu chiar Ostap Bender, dar nici șmecher nu te vād... La science-fiction ai renunțat definitiv? Ar fi păcat, erau chestii strașnice, câteva. Cum ți-a mers în stagiunea din Ardeni sau Ardeche? A! stai că am citit scrisoarea către Iordan, ți-a mers bine, deci.

Despre cine să-ți mai scriu? [...] Valea e f. acru, are doar două obsesii, cei doi gemeni ai săi și cum să le asigure ieșirea. Orice încep să discut cu el 'mnealui știe una și bună: venit mediu aici și dincolo, liber profesionist pe alte meridiane, adică tot felul de chestii care pe mine, slavă domnului, continuă să mă indifere total.

Iordan ți-a scris; tot ce pot să spun e că luptă încă foarte optimist să-și publice *Antologia* la Moscova, München, Stockholm și alte capitale, e încântat că corespundează zilnic cu 37 laureați ai premiului Nobel + 135 academicieni de pe tot globul.

Sper că nu vei lăsa 3 luni până îmi răspunzi.
Te pup,

Babu

19.01.1981

Dragă Camillo,

Dacă-ți începeai scrisoarea cu formula sacramentală a cătanelor către marișele lor: „Doresc ca micile mele rândulițe să te găsească în cele mai fericite clipe ale vieții“ de data asta aproape că nimereai. Nu ș cum dracu se făcu dar s-au adunat în ultimele 2 săptămâni tot felul de surprize plăcute, ceea ce mă face să-ți răspund imediat, *battons le fer quand il est chaud*, cine știe ce ponoase ne aduce ziua de mâine și îmi readuce barometrul de la *beau fixe la orage* sau dracu știe unde. Să nu te aștepți ca și pe viitor să-ți răspund cu atâta promptitudine: cine se învață cu binele își ridică ștacheta pretențiilor.

Care va să zică, am primit recomandarea pentru excursia în Scandinavia din primul foc, fără tu audiențe, fără tu memorii, fără tu nervi, îndoieli, speranțe, furii. Acum 80-90% din problemă e rezolvată și dacă nu se fructifică vreuna din șansele negative, în iunie parcă mă văd

La strâmtoarea Skagerak

Pescuind guvizi și-un rac

La strâmtoarea Kattegat

Un geșilte fiș... sărat!

Intenția ta de a-mi furniza adrese unde-aș putea sta ieftin, la Köbenbavu și Växjö este *tellement à propos* că-mi dau și lacrimile. Ia să vedem unde mă-sa-i acest Växjö... perfect între Malmö și Jön Köping. În drumul spre Stockholm. Deci voi fi acolo pe 5-10 iunie, probabil, poți să comunici amicilor tăi (apropos, Bart ăsta era unul lung și destul de solid, cu nas nițel burbonic?)

226

În Finlanda și Norvegia nu mai pot spera să-mi furnizezi adrese, dar, cine știe... Ție îți urez petrecere frumoasă în Spania - Italia și las' că împușcăm noi un concediu comun, în '83, în Egipt, ți-ar conveni, ce zici? Sau, fiindcă în ultima vreme mi-am făcut de cap, o să te las pe tine să decizi și eu voi încerca să-ți țin hangul, isonul sau terța, cum ți-e mai la îndemână.

Dar să vezi drăcia dracului, acum 3 zile ce telefon primesc eu? De la Editură, dom'le, de la Editură! Și ce-mi zice Editura, dom'le? „- Ți-a citit manuscrisul un redactor foarte deștept și i-a plăcut. MULT. A făcut și referat. O să te pun în contact cu el, are niște obiecții minore, nu va fi mult de lucrat“. I-auzi, dom'le, obiecții minore! Chiar de erau majore, tot bine era, dar minore... ce să mai vorbim... nu-s pe gustul meu, dar, ca să revenim la obiecții, e mai mult decât în cele mai optimiste visuri. Mai ales după primul avatar al manuscrisului îmi luasem aproape orice speranțe că s-ar putea publica: îl dădusem la o Editură, de unde, după aproape 3 luni, primesc un răspuns cu regrete, „dar la tematica «Europa», editura a publicat foarte mult, mai are și sub tipar o grămadă de cărți, dac-ați scrie despre Africa Ecuatorială... sau, eventual, Antarctida... cu plăcere, acele spații nu prea le avem acoperite în planul editorial“. Nici nu-mi citiseră, deșteptii, manuscrisul, cică autorii consacrați așteaptă cu anii să le vină rândul, planul pe '81-'82 e complet, hârtie puțină, tirajele trebuie drămuite cu lingurița, în fine, reușiseră să mă convingă că: 1) sunt un veleitar, 2) am scris o maculatură, 3) să-mi văd de ingineria mea, ce mă bag eu peste alții, de meserie, să le mănânc pâinea lor... și treptat, propria mea reprezentare a manuscrisului începea să semene cu 6-7 insule de inspirație, fiecare de 1-2 pagini, într-un ocean de platitudine ziarist-reportericească. Dar vezi, dom'le, că-i plăcu redactorului ăla deștept și cult, și încă *mult!*

Probabil că va fi programată pentru '82, e foarte bine, nici o grabă, principalul e că sunt scriitor, am și rugat pe Andrei, pe

227

Olga, Bombonica, să mi se adreseze cu tot respectul cuvenit noii mele calificări, cred că o să-mi bat și carte de vizită, cu cursive (sau mai bine bloc, ce zici?)

Ing. Gheorghe Ursu
Scriitor

Ho si Min nr. 8/24
București, sect 6
tel. (în schimbare)

Da, telefonul e în schimbare, o să-ți comunic noul număr, s-ar putea să fie 46.99.93.

Redevenind serios, stau acum și mă gândesc la destinul meu scriitoricesc... ciudat a fost și... foarte jucăuș. Prin '45-'46 îmi inventasem o carte de vizită, pe care n-am tipărit-o, evident, niciodată, cam așa:

Gheorghe Ursu
conferențiar și poet
s'en fiche de idioți

Până-n '48 mă consideram poet și doar poet. Chiar când scriam reportaje, cronici fanteziste, știință popularizată, eu tot poet mă consideram, gazetăria mi se pare o distracție, mergea ușor, dintr-un foc, dar nu mă luam prea în serios, chiar când mă laudau unii, că-s foarte nostime. Au urmat apoi aproape 15 ani de abandonare a scrisului, cu – din când în când – poezii ocazionale, evident fără exigență, exerciții de îndemânare, cum a scris

și Ion Barbu după *Joc secund*, când se consacrase, aproape exclusiv, algebrei axiomatice.

În '67 când m-a reapucat poezia, am înnodat filmul rupt în '48, am înțeles că sunt poet, dar că această vocație nu se poate exercita decât sub imperiul unor trăiri intense, că ea va dura cât va dura excitația, că nu voi mai putea scrie poezie când va înceta ceea ce a generat-o.

Și chiar așa a fost. Din '71 aproape că n-am mai scris poezie, decât tot așa, glume, mici arii de virtuozitate, polemici...

Și uite că, după excursia aia grozavă m-am apucat de *Eurpa mea*, am scris uneori așternut, *acharné*; uneori dezabuzat, lăsam luni de zile manuscrisul în sertar... Nu știu de unde ai scos tu socoteala privind randamentul scrisului meu, am scris cu randament, profesionist ca să zic așa, puse cap la cap, doar 4-5 luni, într-adevăr serile și sărbătorile legale, plus concediul din '79 de la 2 mai, când – lipsind Nina și programul zilnic al șuetelor de seară, udate cu vodcă sau rachiu alb – am urnit bine cartea.

În fine, conștiința de profesionist nu prea am avut-o niciodată, ceea ce evident că are avantaje – mă simt liber, fără povara vreunei obligații, azi aici, mâne-n Focșani, ce-am avut și ce-am pierdut, vorba Conului Leonida, dar și două imense dezavantaje, discontinuitatea, lipsa antrenamentului, pe de o parte, și lipsa exigenței, faptul că nu scriu confruntat permanent cu postura tiparului...

Căci aici apare altă drăcie a ultimelor zile: înainte de a primi acel telefon decisiv de la Editură, citind ultima carte a lui Radu Cosașu, *Meseria de nuvelist*, și constatând că o grămadă de coincidențe îmi leagă existența mea – anecdotică și spirituală – de propria lui experiență de viață, ce-mi zic eu? Ia să-l parodiem noi pe Radu, să-i arătăm în primul rând că și eu am trecut prin locurile, prin jocurile, prin focurile și prin șocurile sale și în al doilea rând că și eu știu să scriu cam la fel. El folosește masiv de vreo 10 de ani încoace proza dispusă în formă de vers liber sau

verset (vezi Whitman – Saudburg sau Claudel – Saint John Perse), șmecherie care conferă prozei multiple avantaje: obligă la o anume respirație, subliniază cuvinte cheie, îi dă un oarecare ritm obligat și, în fine, dă și efecte de umor, prin contrastul dintre textul dispus poetic și șocul unor curente plate, de proză *terre à terre*.

După ce-am scris primele 2 texte, i le-am trimis prin poștă. În așteptarea răspunsului, am mai scris alte două, apoi al cincilea, în care tăiam cordonul ombilical față de cartea lui Radu, scriindu-mi propriile mele povești. Și să vezi, dom'le, ce telefon îmi dă Radu! Cică de la *Hoțul de biciclete* n-a mai pomenit așa scenariu neorealism. Ca Zavattini și uite, tot așa, că până la urmă a apucat-o entuziasmul și pe Sorana și telefonează și ea cui vrei și cui nu vrei ce grozav scriitor e soțul ei... Acum, de 6 zile sunt în pauză, prea le-am scris *à bout de souffle*, ia să las să se mai liniștească, să le pot citi la rece, să vedem câte parale fac. Dacă vor merge, cine știe, poate voi continua până la concurența paginilor unui volum de nuvele sau povestiri...

Vezi tu că trăiesc cam *en force* în acest februarie, în care:

1) Lui Iordan i-a apărut un volum superb tipărit, ilustrat și selectat de el, Elytis. Tiraj cam mic, n-am reușit să cumpăr un volum să ți-l trimit și ție, să vedem, poate găsește chiar Iordan. A primit de la laureatul premiului Nobel pe '79 o scrisoare al cărui facsimil, de ți l-ar trimite, tăietura din „Variety“ e o biată foaie verde pe lângă încântarea marelui poet. Eu i-am propus lui Dan ca pe viitoarea sa piatră de mormânt să i se graveze o frază, două, din această scrisoare, de alt epitaf nu va mai avea nevoie. [...]

4) O să-l întreb pe Iordan dacă nu are vreun exemplar din *Assaf și Jonathan pe mările sudului*. Eu în orice caz i l-am dat să-l citească.

6) În fine, o veste neplăcută: la 5 luni după ce Olga a cumpărat mașina, ne-am înscris pentru școala de șoferi amatori, Miron, eu și Andrei, ne programează curând, am un chef de școala

asta ca de o reîntâlnire cu Rusescu. Test psihologic cu manevrarea unui vârful de ac printr-un șanț labirintic, folosind două manete, ca la Juke Box-ele la care se amuză subdezvoltații mintal; învățarea a 462 de probleme de circulație; apoi abia, școala propriu-zisă, tot ce poate fi mai *amerdant* pe lumea asta... auzi, dom'le, să stai sub presiune, conștient că o întârziere de 1-2 secunde în luarea unei decizii poate fi fatală, un fel de duel, de fapt, dar nu ca pe planșele de scrimă, ci cu spade care pot ucide... Ce-i drept, au luat permis de conducere și alții mai proști ca mine, dar ce nevoie am de toate belelele astea? Bandita de Olga mi-o făcu. Pentru Miron și Andrei e interesant, se pare, Andrei e chiar înfrigurat să stea și el la volan, dar pe mine mă oripilează povestea.

Despre ce dracu să-ți mai scriu? Ți-aș trimite textul uneia din prozele scrise recent, a doua, cea mai scurtă și mai încheată, dar aștept mai bine o lună, să văd cum o voi mai privi atunci.

În absența Parisului, frecventez săptămânal biblioteca franceză, unde vin frecvent actori parizieni, cu tot felul de chestii care mă ung la inimă sau, în orice caz, mă amuză. Un veac de poezie franceză în 3 seri de recitări și proiecții de diapozitive, un recital Henri Michaux, un *one-woman-show*, „La Matriarche“, cu o actriță grozavă, Pierrette Dupoyet... și între timp m-am apucat de Georges Bataille *Oeuvres complètes*, dar m-am oprit la volumul 3, să nu exagerăm, totuși, *est modus in rebus*.

Îi sărut pe Ninel, Assaf, Jonathan și pe tine și voi toți,

Babu

30 mai 1982

Dragă Camillo,

Ți recitesc acum, înainte de a-ți scrie, ultima scrisoare, datată 8.I.82. Mă, da' mult a mai trecut de atunci! Parcă s-au scurs ani, nu niște biete 4 luni. Și când mai citesc și jocul pe care mi-l propui, Bing și Bong, joc pe care l-a jucat și acel celebru fabricant de blugi Lévy Strauss (Claude), ba chiar și Gombrich, uite că mă trezesc brusc prin '45-'46, pe vremea jocurilor noastre, la vârsta jocurilor. Unde mai pui că, spre finalul scrisorii, mă supui unui bombardament de întrebări la care, vai! sunt obligat să răspund cu Nu pe toată linia: Cartea mea? Nu. Mai scriu altceva? Nu. Înot? Nu. Fac gimnastică? ȚȚ. Mă îndrăgostesc? Oho, de 9 ani nu! Ce să mai vorbim, îmbătrânesc, „tâmpitulă“, cum just mă apostrofezi. [...]

Celălalt motiv al marii întârzieri a răspunsului meu au fost policlinicile și spitalele. Am avut niște crize – colici abdominale abominabile, vreo 7, cam una la 2 luni, de chemam Salvarea. Care-mi înțepa fesa, dar nu-mi spunea ce-o fi. M-am tot dus, din noiembrie până în aprilie prin policlinici, am făcut chiar și o lună gimnastică medicală, fiindcă la radiografie, în loc să se vadă ceva la rinichi, apărea o coloană vertebrală plină de -oze (spondil-, scoli-, parodont-, lord-, nevr- etc.). În fine, am nimerit unde trebuie, la urologie, și după multe investigații care – toate – mă făceau basma curată, o ultimă urografie decelă dușmanul mic, dar parșiv: o pietricică renală exact cât un bob de cafea „de 165“ lei cum zicea urologul, care nu mai era la curent cu prețul cafelei, asta la 165 e cu năut...

232

Evident, am optat pentru operație, l-am avertizat pe chirurg că eu până acum m-am operat de două ori, doar în familie: Papa – mâna întâi, mama – mâna a doua. Operația a ieșit, natural, bine și am ieșit din spital cu prețiosul trofeu, care nu mai era renal, ci coborâse 8-10 cm pe ureter. Dar am ieșit din spital și cu o durere de cap – probabil de la rahianestezie – cotidiană și pulsatilă, nu foarte acută, dar extrem de neplăcută. Și când mă gândesc că, exact cu 70 de ani în urmă, vasăzică în 1910-14, papa făcea rahianestezii „parturientelor“, cum scria în teza sa de doctorat, deoarece „de ce acceptăm în veacul 20 blestemul biblic «în chinuri vei naște»?“

Dar să revenim la 1982 (io-te, dom'le, mai sunt doar doi ani până în 1984! Dar, dracu știe, parcă am fi deja în viitor!). Deci ce mi-am zis eu, Nichita Stănescu, după ce a folosit Cuvintele, a scris Necuvintele. Eu, după ce-am folosit Urologia, am trecut la Ne-urologie. Am ieșit triumfător ca un erou de la Marathon, dar tot migrenos. [...]

După acest Curs Scurt de Medicină Aplicată pe propria-mi piele, hai să trecem la chestii mai vesele... și cum a fost, Ițic, cu ciurma de la Odessa?

Sorana e binișor, îi e dor de tine, ea e cea care m-a somat să-ți scriu (oricum îți scriam, dar poate mai întârziam). Despre turism cultural anul ăsta nici gând. La anul îmi programasem Egiptul, sub îndrumarea și experiența acumulată de Nelu Geniu. Dar tare mă tem că va cădea baltă, căci se pare că va trebui să plătim călătoria în valută, nu în lei, ca până acum, ori asta face practic imposibilă călătoria în țările nesocialiste. În fine, mai e de văzut pe aci, pe-aproape, Praga, Drezda, Weimar, Erfurt, Soci, Samarkand... *faute de mieux on couche avec sa femme...*

Andrei își dă examenul de anul 4 și a făcut cerere pentru o călătorie turistică în Franța, la vară. Nu prea cred că are sorți de izbândă, dar, oricum o să te rog să-mi comunici dacă ar putea trage la tine, poate la Andrei, poate la Genu... și anume în ce

233

lună... îmi fac și eu datoria de a mă interesa, deși sunt sigur că-i un haloimas călătoria asta.

În schimb Olga cu Miron și Olga mică așteaptă o călătorie mai temeinică și de durată mai mare, să sperăm că vor obține aprobarea, să mai vadă și ei. *Die Weite Welt, via Eretz.*

Trecând la amicii noștri, Olivotto de pildă, Sorana le telefonează o dată la 2-3 luni și află vești staționare, deci bune: dă-i și luptă, luptă și dă-i de la patrușopt, conită dragă!

Dan termină, în fine, zilele astea cartea pentru documentarea căreia m-am zbatut eu la Paris, ții minte, vreo zece zile. A tras din greu, dar speră să facă gaură în cer cu *Coralul* său (parc-așa-i zicea) pentru America Latină. Sper că îi voi urma și eu, dar trebuie să îți precizez că, deși manuscrisul meu a plăcut editurii, n-am fost încă programat cu apariția, mi s-a promis pe '83, dar dracu mai știe, e oarecare penurie de hârtie... și până nu intră în lucru pentru apariție nu mai am nici o tragere de inimă să lucrez la următoarea carte de care mă apucasem anul trecut, *Trei muzici*. Mă mai joc din când în când cu proze scurte, vag poematice, parafrazându-l pe Relu (care scrie și publică mereu, foarte vioi, sufletist și șăgalnic-melancolic). [...]

Cred că raportul meu e complet. A, Ioanizii au trecut prin București. [...] Dacă voi mai trece pe la Athena vreodată (mă, da grozavă a fost Grecia! tare-aș mai revedea-o!), o să le dau un semn de viață. Rămâne să mă decid, conform științei tale, ce fel de semn să le dau: semiologic sau semantic? Semnificant sau semnificat? Seminar sau seminal? Semit sau semipalatinsk? Semiconductor sau semiramidal? Etc.

Sper că nu mă vei pedepsi pentru lungă mea tăcere și că-mi vei scrie despre tine, sunt dispus să-ți ascult chiar casanovismele, despre ai tăi, flautiștii, și ai noștri, despre care, de multă vreme, nu mai am vești: Fredi & his band, Jenel, Țică și ai săi, Loni... și alții, de rangul doi, dar care îmi evocă ceva, din deceniile trecute (alaltăieri Olga a serbat... 15 ani de la absolvirea liceului... Brrr!

15 ani DE LA ABSOLVIRE. Eheu, *fugaces... Irreparabile tempus...*)

Te sărut și-ți aștept rândurile (fă și tu un efort să scrii mai caligrafic, unele cuvinte sunt veritabile criptografii).

Babu și Sorana

Desen de Gheorghe Ursu

7 aprilie 1983

Dragă Camillo,

Chiar ieri familia mea s-a rupt în două părți, Olga, Miron și Bombonica luându-și zborul de la Otopeni și poposind la Zürich, la unchiul Bubi, (instalat acolo de 10 ani). Primind azi scrisoarea ta, ești printre primii către care-mi pot împărtăși păsurile. De fapt, nu e nici un păs, încă, faptul că ieri i-am văzut și ne-am pupat, pe când în mod curent ne vedeam la 3-4 zile, mă împiedică să vorbesc de dor, lipsă etc. Doar la nivelul prognozei de o săptămână, o lună, un an, un deceniu, adică la nivelul speculației intelectuale mi-aș putea produce, vorba ta, *des dégats émotionnels*. Și totuși, un fel de senzație fizică am: un vid, dar nu abstract, ci chiar ca o cavernă, în cușca pieptului sau la nivelul diafragmei. În fine, om trăi și-om vidé. Deocamdată ei stau la Zürich (la Staessel Jonathan), în Baden 74 – Zürich 8046, tel. 57.61.80. În ce privește viitorul, nu știu deocamdată nimic, dar există cam 3 scenarii verosimile: 1) Rămânerea definitivă în Schweitz, 2) Un sejur de 2-3 luni în Elveția, urmat de plecarea definitivă la Chicago, 3) Un sejur de numai o săptămână la Bubi, apoi 2-3 luni la Roma și, în fine, Chicago. În această a treia ipoteză, dacă tu ai ceva ciubucuri (gazdă ieftină) la Roma, le poți scrie la adresa lui Jonathan.

Ți-am urmărit periplurile memoriei afective și nu pot exclama decât, nietzschean: *humain, trop humain!* Dacă aceste slăbiciuni pe care le dezvălui vor fi fertile pe planul scrisului, e bine (deși a scrie în românește, pe acolo pe unde hălăduiești tu, e cam donquichottes). [...]

Presupun că ai primit o scrisoare de la Iordan, văd că ai știri proaspete despre cartea sa. N-a apărut, încă, presupun că îndată ce va apărea o să-ți trimită un exemplar și o să-ți ceară, în schimb, s-o popularizezi în rândurile sud americanilor tăi (Negrita etc.). Dacă va ajunge sau nu la Paris pe calea comerțului exterior nu știe nici Iordan, e treabă de decizie în care decid Societățile de Import Export. Evident că ar fi bine să fie trimise, cred că statul nostru ar putea câștiga ceva devize, chiar așa, scrisă în românește. În ce privește pe Călinescu, au apărut anul trecut 2 retipăriri, una scoasă în Italia de Iosif Constantin Drăgan, care a fotocopiât pagină cu pagină ediția princeps, cu o mică modificare: fotografia lui Geo Bogza (din capitolul unde figurează și Fredy) e înlocuită cu o caricatură sau e spațiu alb, pur și simplu. Ediția scoasă la noi este puțin amplificată față de 1941 (cu corecturi și precizări făcute chiar de Călinescu) și are o bogată Addenda, vreo 100-150 de pagini, din fișele manuscrise ale lui Călinescu. Deci nu poate fi vorba de nici o intervenție arbitrară, cu atât mai puțin a Plagiatorului, care e doar autorul dispariției portretului lui Bogza din ediția Nagard. [...]

În colo, Andrei își face proiectul de diplomă, un program de ordinator care să ofere solicitantului, ca o cartotecă, adresa exactă a oricărui gen de informații. Mie nu mi se pare prea grozav, nu-i ceva spectaculos, dar el zice că-i foarte ambițios programul.

Pe Valea l-am invitat să-și ia rămas bun de la Olga, dar, deși a promis, n-a venit. O să-l mai caut eu, dar nici subsemnatul nu-i înțger, să tot predic în deșert, să tot vorbesc cu duhul blândeții unui surd sau sloi de gheață.

Te pupăm și așteptăm răspuns,

Babu & 1/2 din his band

12 sept. 1983

Dragă Camillo,

Telefonul tău de astă noapte, pentru care în mod normal trebuia să te înjur, că luasem diazepam, m-a euforizat și m-a umplut de elan.

Avusesem o zi destul de amerdantă, dar privită filozofic-literar, foarte borges-iană, am consacrat întreaga duminică ordinii prin periodice. Casa mea n-a fost niciodată un exemplu de ordine și pedanterie (când îmi amintesc cum adunai tu, în camera ta din M. Eminescu, fiecare fir de praf, îmi dau seama că, după 2 ore de habitare la mine, te-aș scoate cu fărășul direct la balamuc. Apoi vin cărțile, cele 2 imense biblioteci care, umplute de vreo 8 ani, spre a absorbi noile achiziții, primesc cărți pe rândul doi, clădite și ele ca vai de capul lor. În fine, a treia sursă de haos sunt periodicele: de la colecții antice ale „Contemporanului“ la pliante ale diverselor mele excursii în străinătate, programele Cinematocii... ba nu! Mai e și a patra sursă de haos: hârtia scrisă – scrisori (nu arunc nimic din ce primesc), bruioane de poezii, proze, cele 55 de caiete de jurnal ale mele (care-a împlinit de curând 40 de ani) și o grămadă de alte rămășițe scrise pe care nu le arunc, considerând că au o oarecare semnificație pentru luminarea biografiei mele. Hehehe, dacă Homer și Shakespeare ar fi avut aceleași manii, nu mai plutea hermeneutica mondială într-o ceață atât de densă privind opera lor, legată de împrejurările existenței. Și când mă gândesc că după ce voi crăpa vreun moștenitor sau nou chiriaș va duce totul la pubelă... mamă, mamă, măcar de le ar vinde la un centru de colectare a hârtiei, unde se de 0,80 lei/ kg!

238

Deci în cursul zilei de ieri am aruncat o lădiță cu reviste și hârtii ce pot fi aruncate fără regret: am decupat tabletele lui Geo Bogza, câte ceva de Blandiana, câte-un poem de Ileana Mălăncioiu și restul, la gunoi! De altfel, când intri în apartamentul meu venind de afară te izbește un miros de hârtie stătută, exact ca la mine la birou sau în arhive. Eu nu înregistrez zilnic această duhoare, dar când revin de la 2 Mai papilele olfactive mă încunoștințează de ceea ce vizitatorii mei – din fericire puțini și rari – simt probabil la fiecare intrare. [...]

De aia telefonul tău a avut... ia stai, dom'le, nu cumva era un *mesaj emoțional*? te pomenești că, precum Monsieur Jourdain făceam *mesaje emotionale sans le savoir*!

Acestea fiind zise despre împrejurările în care am recepționat comunicarea ta, să revin la treburi mai serioase. [...]

Cât despre mine... mi-am legat multe speranțe de apariția volumului *Europa mea*, dar șansele ca el să apară sunt aproape nule. Tematica e inoportună, pe noi ne interesează să îndrumăm tineretul să viziteze Barajele, Șantierul Dunăre-Marea Neagră (aproape gata), Retezatul, nu Cordoba, Amsterdam și Siena.

Mă apucasem de o a doua carte, de care ți-am mai scris (*3 muzici*), dar m-au descurajat atât avatarurile primei cărți – asta va fi și mai greu de publicat! – cât și dificultățile elaborării; e extrem de greu să traduci – FRAZĂ CU FRAZĂ – în limba vorbită, deci noțională, limba muzicii, și nu vreuna descriptivă, ci Bach, Mozart și Beethoven. Poezie nu mai scriu de mulți ani, se vede că doar dragostea mai poate stoarce din mine imagini și tropi.

Încolo 2 Mai rămâne plin de seducție. Deși plaja e redusă la 1/2 din cauza Șantierului, atât cât e e bună, mediul uman, deși parțial poluat, conține încă destulă calitate, la Nina se stă de vorbă și de vodcă cu o grămadă de oameni deștepți... Ea, Nina, a scos anul ăsta 2 cărți încântătoare, un nou voulm de versuri, *Numărătoarea inversă (il s'agit de la mort, bien sur!)* și unul

239

intitulat *Jocuri de vacanță*, plin de galejadă, umor, fantezie, proze, versuri, limba spargă etc., ca-n vremurile cele mai frumoase. [...]

Iordan și-a predat cartea complet, inclusiv paginația, ilustrațiile etc., la editură, speră să-i apară la iarnă. Are o pensie de la U.S., se ocupă mult de nepoții săi (copiii lui frate-său), intelectualicește e acum într-un oarecare vid de creație după ducerea la bun sfârșit a *Coralului pentru America Latină...* Are de gând să facă o excursie prin Europa, dar o amână deocamdată, nu știu dacă din lipsă de bani sau așteaptă să-i apară cartea, să plece cu ea ca o superbă recomandare, mai valabilă ca cele mai blazonate cărți de vizită. Cele 269 de necazuri din ultima vreme l-au făcut și mai prăpăstios în pronosticuri sumbre.

În ce privește călătoriile mele, uite c-au trecut 2 ani de la Scandinavia... și nici anul viitor nu cred să pot pleca. Evident că singurul obiectiv sunt copiii. Dar o călătorie acolo – cu avionul – costă cam enorm și neavând bani pentru amândoi, la anul, în 1984 (io-te de unde sare Orwell) o las pe Sorana – suflet de mamă – să-i viziteze. deci eu sper ca până în 1985 să mai adun diferența ce-mi lipsește (mai ales că Andrei intră și el în pâine) și să fac un USA să zbârâie. M-aș duce eu și cu trenul și vaporul, dar astea se plătesc în valută, ceea ce e oarecum imposibil. Deci, dacă-ar fi să ne întâlnim, ar fi în 1985, la întoarcerea din Chicago, la Paris sau Londra, de exemplu! Dar până atunci, mai curge apă pe Dâmbovița, Tevere, Iordan și Illinois.

Babu

13 mai 1984

Dragă Camillo,

Bucuria receptării unei scrisori de la tine mi-a fost umbrită de două fapte: întâi fiindcă rezultă din ea că n-ai primit precedentă mea scrisoare, trimisă pe la 15-20 ianuarie, cred, aproape imediat după ce am primit mesajul tău prin Dan; al doilea, scrisul tău ilizibil, care mă obligă să dezleg cuvinte încrucișate sau îmbârligate, nu știu cum dracu să le spun. E momentul, Camillo, să-ți cumperi în cocheta ta garsonieră pariziană, pentru care te felicit și te invidiez din tot sufletul, o mașină de scris. Asta-i, suntem în 1984, nu mai ține caligrafia (care la tine e, de fapt, cacografie), Hemingway și cam toți scriitorii americani, poate și cei francezi, bat la mașină și am citit recent, în cronică literaturii streine pe care-o face săptămânal Felicia Antip, că nu știu care dăștept anglosaxon explică avantajele dactilografiei nu doar pentru lizibilitate, ci și ca disciplină scriitoricească, ca școală a rigorii, ca legătură profesională cu SCULA și alte chestii pertinente. Chiar și eu, cu toată caligrafia mea, tot aș trece la mașină, dar la noi e acum o lege cu declararea la ofițerul stării civile sau nu știu ce altă autoritate internă a mașinilor de scris, așa încât, spre a evita micile contacte cu birocrăția, renunț. Ce mă uimește la tine e bucuria cu care-mi descrii bricolajul tău de 32 de zile și rezultatele sale, o casă pusă la punct. „A o lua de la capăt, *quel ennui*“ zicea Cioran; ei, uite, na! zici tu, nu e deloc plictiseală, e chiar izvor de bucurie. Mă uit pe planul Parisului, în zona indicată de tine: prima *rue* ce-mi cade sub ochi e chiar Mausart!

În ceea ce privește povestirile alealalte, din care-mi servești doar eşantioane corsicane (și îmblănite) ele continuă să-mi pară

de domeniul imaginarului sau, oricum, al invenției românești, nu al relatării obiective. Dar și aici adevărul e de partea a: poate și așa! Las' că într-o altă existență îmi fac eu rost de o genă de Don Juan și vom mai sta de vorbă!

În ceea ce privește fotografia ta, n-am primit nimic de la cucoana respectivă. Am văzut la Dan una, format mare, cu cea mai mefistofelică expresie a ta. [...]

Cât despre Împutiț, e la ora actuală mai delirant ca oricând: i-a apărut cartea! Am cumpărat un exemplar să ți-l trimit (zi mersi, că e foarte scumpă, iar expedierea ei și mai și), dar Iordan zice să mai aștept, să pun alături și cartea lui Cornel C. care, observ, e-n plină perioadă de debut, scrie și la „Viața Românească“, s-a lansat băiatul, acum, la, oarecum, bătrânețe.

Deși o vei avea în mână trebuie oarecum să-ți prefațez cartea Împutițului, spunându-ți că e foarte frumoasă, și prin ce scrie el acolo, cu nostalgia lui eternă pentru candoare, puritate, căldură umană, pentru marile valori ale umanismului pe care nu le mai înșir aici, cât și grafic, condiții excelente, aproape luxoase. El, evident că o consideră evenimentul mondial al anului, mai ceva ca olimpiada, alegerile din USA, problema rachetelor, limbaje, profetia orwelliană etc. E cam megaloman, paranoicul nostru, dar, altfel, are condiție fizică, bate mingea cu nepoții lui, e în pauză de scris, dar poate că o să atace, *dans un mois, dans un an*, vreo nouă carte.

Am făcut cerere pentru o călătorie turistică la fiică, deocamdată n-am încă nici un răspuns. Sper să se aprobe, deși aștept cam de mulțisor. Dacă se aprobă, aș pleca cam pe la 25 august - 1 septembrie și m-aș întoarce după 2 luni, pe la 25 oct. - 1 nov. Evident că aș face o escală la Londra sau la Paris, la ducere sau la întoarcere, de 3-4 zile, dacă, evident, asta e posibil și compatibil cu cursele de avioane, cu permisiunea de a întrerupe călătoria, căci toată excursia asta costă enorm, pun la bătaie peste jumătate din ce-am pus eu la CEC două decenii (că înainte nu prea reușeam să pun la CEC). Deci, dacă în intervalul 25 august - 1 noiembrie

ești la Paris, scrie-mi cam când, poate că-ți voi onora garsoniera cu prezența mea. Dacă nu știi de pe acum, poate-mi scrii mai târziu, când vei avea angajamente concrete. În fine, dacă nu se brodește, voi face escală la Londra, unde mi-am descoperit o rudă îndepărtată la care pot sta fără grijă câteva zile. [...]

De scris am uneori mare chef, dar nepublicarea *Europei mele* m-a răcorit bine, așa că mă limitez la o foarte bogată corespondență cu Olga – corespondență care, de fapt, a luat locul jurnalului meu – și mici texte – versificate sau nu – mai mult parodice, cu care-mi amuz familia și prietenii (câți mai sunt, că s-au cam rărit, iar pe Iordan și Valea nu-i interesează de loc futilile mele preocupări, unul fiind profilat pe cosmos, celălalt pe microcosmos).

Marii mei inamici – alienanți în cel mai înalt grad – sunt filmul și lectura. Ei îmi mănâncă aproape integral loisirul. Nu pot renunța la lectura din fir a păr a unor periodice literare, cu „Secolul XX“ sunt în urmă cu 3 ani, e o jale, dom'le, cine mă-sa a inventat și periodicele astea? Abia apuc printre picături să mai citesc câte un jurnal al unui paznic de noapte, câte un împărat al muștelor; iar de scris nu-mi rămâne decât exact cât să scriu corespondența.

La toate astea meditam alaltăieri, la Nina, ajutând-o să trieze imensa-i bibliotecă de vreo 10000 de cărți: 1) o parte care-o ia cu ea, 2) o parte care o vinde la anticar sau la eventuali amatori și 3) la kilogram. La un moment dat am exclamat: „dar ce facem noi aici e un Auschwitz, cărțile sunt doar și ele ființe, *habent sua fata libelli*“ (au fața lor, frumoșii! în traducerea mea!). De la această ipostază a lor, de ființe, de depozitare a memoriei și geniului umanității, am trecut brusc la poziția diametral opusă. Cărțile? Ele, *tocmai* ele ne îndepărtează de viață, ne înlocuiesc trăirea imediată, bucuria senzorială, cu una pervertită, a lecturii, vezi *Le discours amoureux* de Roland Barthes, vezi „trăiriștii“!

Până la urmă am zis și eu ca Farfuridi „Din această dilemă nu puteți ieși!“ și am legat strâns la gură sacul nr. 23.

Noroc de programele TV de la noi, care nu sunt deloc tentante, doar sâmbăta p.m. și duminica văd ceva film, seriale, concerte, în restul săptămânii rar îl deschid. Și chiar ieri, la serata muzicală TV Iosif Sava în dialog cu Mounetti ne-a spus că în curând, grație sateliților se vor putea urmări pe tot globul... 160 de programe TV! Ce ne facem, Camillo, unde ajungem? Ca marțienii ăia macrocefali și cu restul trupului degenerat, ca al broscuței Kermit, atârnați de tembelizor? Sau rezistăm eroic, tu pe galaxia Eros, eu pe Gutenberg?

Și fiindcă suntem la capitolul scrisului trebuie să-ți semnalez existența, în literatura noastră, a unei generații noi de tineri scriitori, generația '80, cu totul remarcabilă. Față de generația Nichita, prima după „obsedantul deceniu“ care și-a manifestat personalitatea și specificul printr-un estetism acut, valoros evident, dar oarecum evadând din realitate, a urmat generația '70, mai eterogenă, având între ei și esteți rafinați, chiar calofili, dar și tineri zeflemești, lucizi, ostentativ prozaici, al căror *chef de file* e poetul Mircea Dinescu. Acum, noua generație practică o poezie și o proză impertinentă, adesea argotică, de stil verbal care se trage din *Momentele* lui Caragiale, fără iluzii, bășcălioasă, amintind de Geo Dumitrescu al tinereții noastre, toți foarte deștepți, la curent cu teoria textului, mulți studenți ai lui Moni alții din cenanclul lui N. Manolescu, în fine, cu fața la realul tern cotidian, îngroșat uneori la absurd, în descendența lui Urmuz-Kafka, dar și de grotesc. E imposibil să fac față la cât tipăresc băieții ăștia, nici măcar nu-s în stare să le rețin numele tuturor. Nici nu visam acum 5-6 ani, când bântuia protocronismul și consecința lui – utopia – că acestea au fost simple focuri de paie, că vor dispărea atât de curând din lipsă de combustibil și de combatanți. [...]

Ei, dacă-ți făcui și cronica literară, e momentul să închei. Te pup și, să sperăm, pe curând! Îi pup pe toți ai tăi și ai noștri,

Babu

2

Alteori,
când lumea ajunge să-i înțeleagă,
e prea târziu

Europa mea

Gheorghe Ursu, *Autoportrete*

...Să încep cu planul meu parizian. Aveam trei obiective majore: 1) Să-i arăt soției mele Parisul 2) Să recuperez acele locuri care îmi scăpaseră la prima vizită, în primele mele două săptămâni pariziene și 3) Să îndeplinesc misiunea cu care mă încărcase prietenul meu Iordan Chimet de a aduna tot ce pot – în special diapozitive color 13 x 13 cm pentru cartea la care s-a apucat să lucreze: *Coral pentru America Latină*.

Când un scriitor din București se apucă cu un curaj nebunesc să prezinte într-o carte artele plastice ale unui continent, atât de puțin și fragmentar cunoscut la noi, puteam eu, bunul său prieten, să nu-i sacrific o parte din sejurul meu parizian? Cred că i-am sacrificat vreo 7 zile – aproape jumătate, dar aș minți numind sacrificiu îndeplinirea celor 9 puncte notate de el. Și în acest capitol, primul capitol al Parisului meu, voi povesti, respectând de fapt cronologia, tribulațiile mele prin Paris pentru *Coralul* latino-american al lui Iordan.

Mai întâi – galeriile. Câte sute de galerii de artă sunt în Paris nu voi ști niciodată. Din fericire, există un hebdomadar care cuprinde toate manifestările culturale ale săptămânii, inclusiv galeriile. Dar – vai! nu toate, ci doar cele care deschid expoziții noi, și o parte din muzeele și galeriile permanente. Găsesc însă altceva, exact ce-mi trebuie: *l'officiel des Galeries*, broșură voluminoasă, care apare lunar și care cuprinde, se pare, toate galeriile. Mi-o obține prietenul meu, dar înmânându-mi-o are un zâmbet ironic. Nu-l întreb de unde ironia, bănuiam că nu mă crede capabil să mă descurc în acest babilon de arte plastice care e Parisul și vreau să-i demonstrez ce pot.

Iau catalogul la rând, încercând să ghicesc care din artiștii citați sunt sud-americani. Iordan îmi dăduse câteva nume sonore: Lam, Matta, Tamayo, convingându-mă că i-aș putea chiar aborda, ei locuind, – după știrea lui – la Paris. O listă de alte nume, de pictori legați sau influențați de arta Americi Latine: Leonora Carrington, Wolfgang Paalen, Frida Kahlo etc. figura în „urgența a doua“, iar, în ultimă instanță, orice broșură, pliant, adresă putea fi bună.

Întâlnesc aceste nume în mai multe galerii, îmi fac liste, fac și un traseu ca să pot parcurge galeriile în lanț, selectând (căci erau peste 40 la număr), mai mult după instinct, unde ar putea fi „bătaia peștelui“.

Iau metroul, cobor la Saint Germain, zonă cu o impresionantă densitate de galerii, câte 3-4 pe fiecare stradă, și încep, ca la carte, cu galeria intitulată ABCD. Mă învârtesc, găsesc tabloul lui Matta (nu părea prea reprezentativ) și mă adresez directorului (poate că nu era chiar director, în orice caz un fel de responsabil). L-am abordat, dar precauțiile s-au dovedit inutile, omul avea fler de negustor. După câteva explicații ale mele, îmi spune că nu are diapozitive, dar – amabil! – că le pot face eu, dacă-mi aduc și miile de wași necesari pentru un diapozitiv de artă. Zâmbind îmi explic că, în ce mă privește, resursele materiale... Directorul ridică din umeri dar brusc își amintește... A, dacă-i vorba de Matta, foarte aproape de aici e galeria cu o expoziție de desene de Matta. Poate că acolo... Îmi notez febril adresa, îi mulțumesc cu efuziune și ieșind în stradă, constat că adresa era chiar a doua de pe lista mea... Galerie du Dragon, 19 Rue du Dragon (atenție, turiști! În Franța adresa se dă în această ordine: întâi numărul, apoi strada, apoi arondismentul, apoi orașul, succesiune care nouă ne pare ciudată, dar e de fapt ordinea firească, de la elementul cel mai particular, spre cel mai general!).

Coincidența mi se pare de bun augur pentru modul cum mi-am alcătuit lista. La adresa respectivă, pe o ulicioară îngustă

a Parisului vechi, plină de anticării, cristale, lămpi, galeria mă întâmpină de departe, cu un mare desen în cărbune, expus în vitrină, alături de afișul expoziției. Intru, mă opresc în fața fiecărui exponat (unele având un net caracter pictural), pete de culoare, tușe groase alternând cu linia fină a desenului), erau fix 50, directorul mă urmărește cu respect, simțind în mine „degustătorul“ și la urmă mă decid să-l decepționez. Fac întâi câteva remarci admirative (foarte sincere, Matta e unul din „cei mai mari“ din a doua generație de suprarealiști), apoi îi spun ce mă doare. Spre imensa mea surpriză, se arată aproape emoționat că undeva, într-o Românie atât de depărtată și vagă, cineva scrie un *Coral pentru America latină*: îmi spune că are – sau poate procura diapozitive, dar – *hélas!* – de dimensiuni mici, cele 13 x 18 costă... (nu-mi spune cât – suntem doar francezi – dar bănuiesc că foarte mult), și-mi indică când pot trece pe la el, să mi le dea. Ba nu, își notează telefonul unde pot fi găsit, îmi va telefona el, să nu mai pierd timpul.

Gâlgâind de fericire, îi cer o îndrumare pentru pictura lui Lam, primul de pe lista mea. A, e foarte simplu, există un reprezentant sau legatar sau așa ceva al lui Lam (care-i foarte bolnav...) și-mi dă adresa legatarului. Plec strangulat efectiv de emoția succesului meu, deci dintr-un foc am găsit adresele cele mai reprezentative ale primilor doi pictori căutați și cei mai importanți (al treilea, Tamayo, nu locuiește la Paris, ci parcă în Mexic, parcă a și murit, în „buletinul oficial“ nu figurează decât la o singură galerie și voi trece peste câteva zile pe acolo, 3 Faubourg St. Honoré, avea într-adevăr două pânze de Tamayo, dar de diapozitive, nici vorbă).

Se înserase de-a binelea când am ajuns la adresa legatarului lui Lam. Locuia în inima aceluiași cartier, St. Germain, dar una-i vitrina și galeria, alta-i locuința. Era o clădire antediluviană, cu scări urcătoare și coborâtoare, cu coridoare întunecate, dând spre o curte interioară sordidă, puțind a deșeuri menajere și urină de

pisici... Nici în vechiul Lipscani, anterior renovărilor, nu se putea găsi ceva mai repugnant... După cel puțin 10 minute de explorări prin acel labirint întunecos și scârțâitor, găsesc ușa cu numele căutat (consumasem o cutie de chibrituri; nu începusem încă să primesc cadouri, până la urmă m-am întors la București cu 5 brichete! E un tic occidental să ți se ofere bircheta – definitiv – de cum scoți chibriturile din buzunar...) Sun, sun... nu-i nimeni acasă, nici măcar un lătrat consolator în spatele ușii, ca la alte adrese... Plec, cu elanul bine temperat, mă uit din nou pe listă... și constat că una din galerii poartă chiar numele legatarului lui Lam, de la care descinsesem! Galeria era foarte aproape și avea o adresă care te unge la inimă: 10, rue Beaux Arts. În ciuda numelui, ulița era cea mai întunecată și numărul 10 – cel mai greu de găsit din tot ce căutasem până atunci – era la o intersecție, accesul era de pe altă stradă, prin niște pasaje neluminate,... în fine, curat Misterele Parisului! În prima mea vizită pariziană, colindând marile monumente, marile „obiective turistice“, nici nu bănuisem, pe când într-o seară mă plimbam pe luminosul, animatul, scilipitorul bulevard St. Germain, inima artei și boemei pariziene, că pe stânga și pe dreapta, între el și cheiul Senei, supraviețuiește Parisul lui Eugène Sue și al *Mizerabililor* lui Hugo!

Ajung, totuși. Și sunt răsplătit din nou regește; mai întâi, galeria era deschisă, deși trecuse de 7 seara și la 18,30 se închid cam toate. Apoi, înăuntru, o amenajare pe care am mai întâlnit-o în Occident, chiar la primul meu pas, la Hotelul Termini din Roma, unde ne-a găsit loc ONT-ul, dar continuă și acum să mă uluiască: deci, dincolo de aceste fațade nenorocite, vechi, nezugrăvite de un veac, sinistre aproape, un interior de aluminiu și cristal, luminat evident cu neon și evident indirect, mascat de cornișe, cu mobilierul cel mai asept și nichelat, în fine, un spațiu de lux, calm și voluptate. Când însă m-a întâmpinat domnișoara care bătea la mașină, într-un birou lateral, admirația mea s-a transformat în extaz: cam așa s-o fi imaginat Proust pe plaja de

la Balbec pe misterioasa domnișoară Simonet, despre care discutau cele șase fete în floare, cel mai frumos buchet etc. la umbra căruia... etc. Revenit pe pământ, domnișoara era într-adevăr superbă, și zâmbetul și amabilitatea ei – în ciuda tuturor preavizelor că sunt automate și standardizate ca ale starletelor din Hollywood, ca ale stewardeselor – m-au amețit. I-am explicat scopul vizitei, mi-a spus că am nimerit exact unde trebuie, patronul e într-adevăr omul care reprezintă toate interesele domnului Wilfredo Lam (în fine, iată-i prenumele, până atunci spuneam Lam și cum nu auzisem – spre rușinea mea – de el, mi se părea că fac – involuntar – pe nebunul, că imit pe acei snobi care numesc familiar diverse persoane ilustre, spre a sugera fie că le cunosc personal, fie că, în orice caz, le-au fumat de mult opera).

Domnul Wilfredo Lam e bolnav, dar patronul va fi, fără îndoială, de acord să-mi satisfacă cererea, Lam trebuie să figureze cu opere reprezentative într-un astfel de *Coral*... Îl va anunța pe Patron care din păcate e foarte ocupat în aceste zile, e la Fiac (sau poate Fiaque – nu știam cine-i persoana dar n-am cutezat să întreb, părea ceva prea cunoscut ca să-l pot ignora)... și domnișoara îmi cere să-i dau numărul de telefon unde pot fi găsit, și numele. Nu știu de ce, probabil ca să stabilesc un fel de legătură, ca o expresie a simpatiei mele, îi traduc în franceză numele meu, Georges L'Ours.

Zâmbeste și se așază la birou să-mi scrie numărul de telefon al galeriei și numele ei, ca să întreb numaidecât de ea. O examinez în minutul cât scrie bilețelul... e într-adevăr amețitoare. Iar când afară, la lumina vitrinei îi citesc numele, constat că el coincide cu cel al unui Președinte al Franței, cu particula nobiliară d' și cu un prenume luat direct din almanahul Gotha sau dintre marchizele lui Proust: Madolne, nici mai mult, nici mai puțin!

Mă întorc acasă triumfător și mă apuc să-i povestesc gazdei (soția se culcase) ce superbă fată cunoscusem, cu un entuziasm

pe care amicul meu parizian a încercat zadarnic să mi-l tempereze. I-am spus și ce obținusem: două promisiuni majore. „Rahat“ îmi replică el sec, „nu vei obține nimic, așa-s negustorii ăștia, așa-s parizienii ăștia amabili, mama lor... Dar lasă că te pun eu în legătură cu cine trebuie“... și până să mă dumiresc, să protestez împotriva scepticismului său demobilizator, se instalează la telefon. După aproape o oră de telefoane, îmi comunică: A discutat cu o doamnă în vârstă – critic de artă – care din păcate pleacă mâine seară din Paris, dar o pot vizita la ora 4 p.m., ca să-mi dea relații despre ceea ce caut. Tot de la ea a aflat telefonul unei artiste plastice chiliene, Negrita Tronquoy, care cunoaște bine mediul artistic latino-american din Paris. Ea mă poate primi tot mâine, la ora 12. Disponând fără jenă de timpul meu, probabil fiind convins că îmi deschide căi mai directe și mai eficiente către scopurile mele imediate, amicul meu a și angajat întâlnirile.

A doua zi, la ora 12 fix, însoțit de gazda mea, la care am apelat ca la un parizian de dată mai veche decât mine, sunam la adresa artistei chiliene: apartament situat la etajul 2. Adresa – ca atâtea alte adrese pariziene – mă emoționează, prea e din carte! Quai des Grands Augustins. Ne-a deschis o bătrână menajeră spaniolă (poate chiliană și ea, vorbind prost franceza). Ne conduce în marele living-atelier al pictoriței. De fapt, era doar living, atelierul era într-o cameră mai mică și dosnică. Aproape gol, cu câteva perne sau saltele moi pe parchet, măsuțe scunde și cinci uși-ferestre cu perdele, dând probabil spre chei. Imaginându-mi panorama superbă de la aceste balcoane engleze, am dorit din prima clipă să le pot folosi, dar artista intră aproape imediat, și în tot cursul vizitei nu voi găsi minutele necesare pentru această paranteză turistică, destinată inimii mele. Negrita (ne cere din primul moment să-i spunem astfel, obicei – după cum se vede – nu exclusiv nord american). Îi explic pe-ndelete scopul vizitei, ascultă atent, dar nu fără a face o remarcă în mijlocul expunerii mele, despre „profilul meu interesant“, fapt care mă umple

deîndată de o recunoștință pe care doar marea distanță în timp care mă separa de adolescență a împiedicat-o să se transforme imediat în ceva similar dragostei. Artistă era subțire, miniaturală aproape, deși nu scundă, brunetă, venise din Chile de mulți ani, după moartea soțului ei ar fi vrut să revină în patrie dar – detestând dictatura lui Pinochet – a rămas la Paris, într-un fel de exil. Curând îi vom cunoaște și fiul, un băiat de 13-14 ani, care venea de la școală însoțit de un *copin*. Vorbesc amândoi o limbă atât de argotică și plină de onomatopee – e o prerogativă a vârstei, pe toate meridianele – încât nu înțeleg aproape nimic (încerc să găsesc analogii bucureștene: gagi, mișto, pe bune, de milioane, haios, bulangiu etc.).

Băiatul e parizian get-beget, iar maică-sa e vizibil și pe veci legată de patria ei, pentru mine aproape legendară, căci o cunosc doar din marile poeme ale lui Pablo Neruda. După ce s-a limpezit, Negrita notează o listă de nume: Ernesto Sabato, Juan Fresan, Cattolica, Jorge Pérez Roman, Lublin, Roux, Chessareta, Garcia Reynoso cu mențiunea domeniului artei în care lucrează: pictor, sculptor, artă conceptuală, muzician... (Termenul de „Coral...“, din titlul lucrării, îi va fi sugerat să-mi recomande și muzicieni?) Unora le trece și adresa, iar lui Jorge Pérez Ramon – chiar și telefonul.

Îmi împăturesc lista, ca pe o comoară, și-i cerem să ne prezinte producția proprie. Face tapiserii. Ne conduce în atelier. Are o manieră – nu știu dacă e invenția ei – personală, în elaborarea tapiseriilor. Din câmpul covorului propriu zis – uneori neutru, alteori dungat sau în carelaje – țâșnește o vegetație luxuriantă, deasă ca „iadul verde“ al Amazonului, sau ca un pampas în care călărețul se vede din iarba deasă. În genere vegetația e de culoare închisă: neagră, cafenie, violacee, uneori pestriță, ca o vulpe argintie. Tapiseriile – nu știu dacă artista are „cotă“ pe piață – mă cuceresc, prin aerul lor exotic, nu-mi dau seama dacă neapărat latino-american, de altfel cunosc destul de puțin

arta acestui continent: marii pictori muraliști mexicani, argentinianul Pedro Figari (din albumele mele) și mai ales din expozițiile de artă modernă prezentate la București: pictura mexicană, cubaneză, un venezuelean... Și totuși, e evident că aceste tapiserii, sălbatică deși atât de geometrice, au ceva comun cu Diego Rivera, mai ales cu Pedro Figari, și – de ce nu? – cu Gabriel Garcia Marquez: o exuberanță explozivă a vieții și, indelebil legată de ea, un fel de disperare, o înnoptare sau presimțire a nopții.

Îmi oferă câteva superbe fotografii (adică-mi cere să-mi aleg 4 bucăți) pentru cartea lui Iordan, și-mi oferă mie personal una, cu o dedicație pe verso, scrisă în spaniolă. Aflu că Ursu în spaniolă e Oso, și probabil că atunci, înainte de Barcelona, s-a născut în mine decizia de a învăța spaniola, limbă nobilă și virilă, fără pereche (pentru auzul meu cel puțin).

Se scuză apoi, avea treabă cu băiatul, de fapt trecuse de ora 2, a mesei, așa că ne ridicăm... dar în ușa, după cortegiul de mulțumiri pe care-l întrerupe imediat, după ce ne-am luat rămas bun, își amintește că mai are o sursă, dar trebuie să dea niște telefoane... pot reveni la ora 4. Prietenul meu mă înghiontește: era ora de primire la distinsa critic de artă care părăsea Parisul... dar eu accept imediat, poate și din motive extraiordaniene.

Mănânc frugal la o *boîte* de pe Cheiul Marilor Augustini, refuzând invitația gazdei mele la un imens homar ce-l ținea în frigider de ieri și voia să-i facem felul acum. Îi urez poftă bună, să-l mănânce cu doamna mea (seara m-am înfruptat și eu din dihanie: o adevărată tortură, are un schelet ca o insulă de corali și vâgăunile cu carnea cea mai gustoasă sunt și cele mai greu accesibile cu furculița, dura minute întregi până ce reușeam să disloc o cavernă și să scot, victorios, un dram de carne albă, nu mai de soi decât coada racilor de pe la noi). La 4 sun din nou la Negrita. Nu răspunde nimeni. Insist, apoi strecur sub ușă un bilet plin de regrete și mulțumiri (totuși!), chem liftul, dar din lift

deschide menajera spaniolă. Mă recunoaște, îmi deschide, reușesc să înțeleg că Negrita va sosi maximum la 4 1/2. Mă pofteste în living. E momentul să-mi realizez micul vis, al contemplării Parisului de pe Cheiul Augustinilor, etajul 2.

Ceea ce se vedea din îngustul balcon englez era fără îndoială unic. Faptul că sorele tocmai era înțepat de vârful Turnului Eiffel e doar așa, un mizilic, mărunț privilegiu al clipei. Încep prin câteva tururi de orizont, vagabonde, căutând să evit, dar fără succes, țațoșa și declamatoarea Sacré Coeur, dominând din vârful Montmartre-ului tot Parisul (cu tot dealul pe care-i construită și înălțimea ei impresionantă – peste 100 de metri până în vârful cupolei – Sacré Coeur e sigur sub cota Turnului Eiffel și a noului Turn Montparnasse, blocul de vreo 60 de etaje care, deși nu are nici 10 ani, a intrat în dominantele Parisului. Construite, Turnul Eiffel, pentru expoziția universală, Sacré Coeur-ul, lăcaș bisericesc, replică eșuată a veacului 20 la marile catedrale ale Evului mediu, iar Turnul Montparnasse, pentru câteva sute de birouri și 10000 de funcționari, cele trei vârfuri ale marelui triumphi au avut de la început funcții estetice, de monumente reprezentative, dominând orizontul. Cel mai reușit mi se pare Turnul Montparnasse, uriaș paralelipiped de sticlă polarizată lucind fumuriu, fără nici o podoabă, accente, registre, balcoane, retrageri, ieșinduri și alte trucuri pe care le putem admira la Intercontinentalul nostru, valabil doar prin volumul geometric pur, convingător.

Trec apoi la „recunoaștera pe viu“ a celor cunoscute din planuri. În extremitatea vestică, la orizont, Grand și Petit Palais apoi, Puntea Concorde, în continuarea căreia îmi imaginez cea mai frumoasă piață din lume, Place de la Concorde. Tot dincolo de Sena, masa verde a grădinii Tuileries, mult mai compactă și mai frumoasă privită de aici decât parcursă pedestru (decepționantă și pentru soția mea). Apoi, în lungul Senei, fațada nesfârșită a Luvrului care, în afară de celebrul muzeu, adăpostește Minis-

terul de Finanțe, fostul Palat Regal și alte instituții. Podurile Solferino, Pont Royal, Pont du Caroussel, Pont des Arts (cel mai necăjit din toate, în ciuda numelui...), și-n imediata apropiere, Pont Neuf, care traversează ambele brațe ale Senei, în extremitatea vestică a Insulei de la Cité, inima istorică a Parisului, cu vestigii scrise ale Luteției romane. Chiar în față, masa greoaie dar impresionantă a Palatului Justiției, pe care l-am parcurs într-un grup de turiști, vizitând închisoarea, celula sumbră unde a fost întemnițată Maria Antoanetta, tot drumul până la eșafod... Dintre acoperișurile acestui vechi și rebarbativ palat fâșnește însă, cu o spontaneitate vegetală, fleșa neverosimil de subțire și datelată a lui Sainte Chapelle. Ce absurditate urbanistică! Una dintre cele mai de preț bijuterii arhitectonice ale Parisului, luminată de cele mai frumoase vitralii din lume, e aproape complet ascunsă – din afară – ochiului! Îi contemplan – palidă consolare – măcar fleșa victorioasă.

Apoi, în dreapta, alt palat – Prefectura Poliției – evident, greoi și sever! – și, în fine, Notre Dame, prima și statornica mea pasiune, cea care mi-a prezentat cartea de vizită a Orașului Lumină.

Trebuie să deschid o paranteză. Am ținut, vreme de peste un deceniu, sub cristalul biroului meu de acasă, planul Parisului. L-am învățat pe de rost, am urmărit pe el periplusurile lui Francis Carco (*De Montmartre au Quartier Latin*) și ale lui Jean Cocteau (*Portraits-Souvenirs*), străzile lui Apollinaire și Montparnasse 19 al lui Modigliani, ba uneori, retrospectiv, descrierile hugoliene din *Notre Dame de Paris* și epopeea lui Jean Valjean. Astfel că, la primul meu contact cu Parisul în carne și oase nu mi s-a părut exagerată folosirea atributului de familiar. Am dat atunci și un examen cu totul epatant, cu care mă voi lăuda mereu, ca un câștigător al olimpiadei de geografie (dacă o fi existând...). Eram la prima mea vizită la Paris, în a doua seară, un amic cunoscut vara la 2 Mai mă plimba cu mașina pe cheiurile Senei, pe Champs

Elysées... Și la un moment dat îmi spune că, spre a-și bucura nepoții din Turnu Severin, le trimite prin poștă sau le aduce personal niște superbe fotografii color, 24 x 24, și-mi arată una! o infinită perspectivă a Senei pe înserate, având în fund Notre Dame, feeric luminat. Oprind la un stop, se uită și el la poză, comentează: „– Superb, nu? Mă întreb de unde dracu au luat-o, pare neverosimil să vezi atâtea printr-un obiectiv“. Reiau fotografia, o privesc de data asta cu ochi de inginer, familiarizat cu planurile, și mă hazardez: „Cred că-i de pe Grand Palais!“ Jean o ia, meditează puțin și exclamă: „– Uluitor! Evident! Uite, în prim plan, caii înaripați de pe acoperiș! Formidabil, cum ai ghicit? După cai, nu?“ Îi mărturisesc că nu văzusem în viața mea Grand Palais, n-aveam idee de cai, m-am ghidat strict după planul din minte; era evident că poza e luată dintr-un loc unde Sena face un cot și acel cap de perspectivă nu putea fi decât Grand Palais. Nu știu dacă amicul m-a crezut, dar v-o jur că e așa.

Revenind la Negrita și la perspectivele unice de la balconul ei englez de pe Cheiul Marilor Augustini, mă uit la ceas, constat că-i ora cinci, e evident că nu se cade s-o aștept, îi las bilețelul cu regrete și mulțumiri pe care i le transmit și verbal, prin menajera chiliană.

Nu i-am mai telefonat. Nici ea mie. Ratasem și întâlnirea cu respectabila critic de artă, dar vorba lui Edith Piaf, *je ne regrette rien, ni le bien, ni le mal*.

A doua zi, neprimind telefoanele de la cele două Galerii, las naibii telefonul, cu care mă descurc destul de penibil (mai ales când de la capătul firului îți răspunde o voce monotonă, o bandă de magnetofon, care-ți spune că regret, sunt plecat din Paris, dacă aveți un mesaj verbal, spuneți-l, va fi înregistrat, dar până să-mi pice mie fisa cu privire la aceste diabolice dialoguri cu benzile magnetice, se aude un clic final...) O iau voinicește pe la vechile și prețioasele mele cunoștințe. Superba domnișoară Madolne d'A. îmi spune că a vorbit cu patronul, dar vai! e foarte

ocupat cu Fiak (sau Fiaque), cum se va elibera, va rezolva problema. La galeria cu Matta, responsabilul îmi dă o veste îmbucurătoare: Matta a sosit la Paris, dar crede că-i inaccesibil, aş putea încerca, dar e la... Fiaque! Continui – stupid – să-mi păstrez demnitatea, neîntrebând nici acum cine-i acest ilustru și magnetic domn, care monopolizează arta Parisului.

Dezamăgit, frunzăresc o ultimă oară Catalogul galeriilor, și... pe coperta a treia, cu litere uriașe de reclamă plătită gras: Paris – Grand Palais, FIAC – 78 – 4-e Foire Internationale d'Art Contemporaine! Formidabil, asta era deci! Târgul Internațional de Artă Contemporană! Deschis zilnic de la orele 12 la orele 20. Mă uit la ceas, e aproape 8 seara, nu-l mai prind deschis. Dar mai jos, cu literă groasă de reclamă: *Nocturne le jeudi 26 jusqu'à 23 H.*

La Paris cam pierzi șirul zilelor, dar, cu oarecare efort, constat că-i chiar joi 26! O întind, evident pe jos, savurându-mi triumful, aprinzând ultima țigară Gitane din pachetul pe care mi-l făcuse cadou nu mai știu cine, intuind parcă înrudirea între țigara „tare“ franțuzească și fidelele mele Mărășești cu filtru, din care luasem de la București 30 de pachete.

La Grand Palais, luminație *a giorno*. Mașini uriașe cu cine știe ce faimoase mărci (de la 10-12 ani, când mă pasiona problema, nu mi-am mai reînnoit cunoștințele, nu recunosc acum decât Dacia, Trabantul și Mercedesul) vărsau mereu persoane „la țol festiv“, negustori, granguri, milionari puși pe investiții rentabile sau delegații lor de specialitate, probabil și mari personalități culturale... Unii scoteau invitația la intrare, alții erau salutați cu respect și în fine mulți prezentau biletele de intrare, cumpărate la ghișeu din hol: 20 de franci. Cum asta, când am plătit 5 franci la Beaubourg, să dau 20 la acest Târg? Intru în tratative cu personalul de pază, transmit, printr-un japonez amabil un mesaj (că aş avea întâlnire cu un director de galerie expozant), în fine sunt lăsat în interior, unde unul din sutele de ghizi și paznici mă îndrumă la expozantul meu.

Aveam efectiv nevoie de îndrumare. Imensa sală de la parterul Marelui Palat, în care, cu patru ani în urmă, fusese retrospectiva Juan Miró (al cărui admirator fanatic urma să devin, după vizitarea expoziției), era acum compartimentată într-un carelaj de adevărate stradele și, pe fiecare stradelă, 10-15 galerii pe fiecare parte... Fac o scurtă socoteală: 300-400 de galerii, de pe tot globul expuneau acolo artă contemporană. Onest, nu cad pradă tentației de a vizita târgul, mă duc la domnul – legatar al lui Lam (aflasem de la intrare că Matta fusese la FIAC, dar plecase) dar, până la el, și plecând de la el, am tras evident cu ochiul în dreapta și-n stânga. Căutarea obstinată a originalității – care-să-ți-ia-ochii – pare a fi condiția de bază a succesului în arta contemporană (de fapt a ultimelor decenii). Nimic solid, nimic convingător – am certitudinea că, din sutele sau miile de expozanți, nu se va alege nici un Picasso, nici un Miró, nici un Chagall. Până la urmă, originalitatea cu orice preț ia calea, mai comodă, și probabil mai variată în posibilități de combinare, a urâtului, violențării ochiului prin grosolanie și scandal. Mi se va spune că sunt conservator, că așa s-a spus despre toți marii artiști ai lumii, mai ales de la *Olympia* lui Manet încoace, deci de un veac, că m-am oprit la 1960, la Jackson Pollock, De Cooning, Magritte, Matta. S-ar putea: dar sunt gata să pun un pariu, cu scadența în anul 2000, că nici un Warhol, Raushenberg, Saint Phalle, Antoni Tapies, Tinguely, Toy Lichtenstein, George Segal, Jasper Jhons, Claes Aldenburg... nu vor figura în panteonul veacului nostru, că pop art și ramificațiile sale „obiectuale“ vor fi considerate ca niște fundături, căi greșite, mlaștini fetide, ieșind din calea mare a artei.

Poate că această filipică împotriva artei ultimelor 2 decenii pe care mi-am spus-o în gând la FIAC și o scriu acum să fi fost favorizată și de contactul cu Patronul: elegant, tip bine, 50 de ani, m-a ascultat un minut, m-a întrerupt, spunându-mi că secretara îi vorbise de solicitarea mea, dar că diaporitivele costă,

ce garanție are el că... Încerc să-i vorbesc de valoarea culturală a cărții, de serviciul pe care îl va face multor artiști, inclusiv lui Wilfredo Lam, dar patronul e net, ce spun eu e poveste, dar brânza-i pe bani.

În metroul spre casă îmi amintesc de un calendar format mare, în care fiecare lună era ilustrată cu un afiș din primăvara '68 de la Paris și Nanterre. Afișele, de o mare violență a textului și plasticii, aveau o tensiune revoluționară, care se transmitea direct privitorului (evident, dacă e *porté sur la chose*). Amestec de Marcuse și Freud, de pacifism și anarhism, chiar și marxism, afișele erau pulsul viu al mișcărilor tinerești de revolă care aveau loc în Franța, a căror amploare l-a obligat pe De Gaulle, care ne vizita țara, să se întoarcă la Paris cu două zile mai devreme.

M-a intrigat unul din afișe, compus desigur de un „artist plastic“, care proclama sus și tare pop art, pop music. La ora aceea, 1969, auzisem câte ceva despre pop art (inventator: Rauschenberg) ca și op art (ilustrat de Vasarely), dar despre pop music nu știam nimic, adică nu știam că beatles-ii și alte 2-3 formații de mare popularitate constituiseră o „muzică nouă“. Acum, după un deceniu, prezența acestui afiș, care elogia pop-ul în artă, între afișele „primăverii pariziene“, m-a făcut să-mi temperez tot elanul față de revolta de atunci, să o privesc circumspect, rece aproape și – de ce n-aș mărturisi-o – aproape ostil. Căci dacă despre acel mai '68 nu am citit nici o lucrare serioasă, despre cele două pop-uri m-am lămurit. Pop music (și urmașele lui: country, folk, rock, hard rock, progresiv, disco, retro etc.) au cel puțin o scuză: impertinența promotorilor, caracterul său „inovator“, exclusivismul sectar, agresivitatea pop-ului se războiește cu precursorii săi din muzica ușoară, nici măcar jazz-ul n-are pretenția să-l desființeze, îl privește ca pe un unchi, cam demodat, dar demn de respect. N-are nici o veleitate în teritoriul mării muzici, a lui Beethoven și Bach, sau a urmașilor lor din veacul 20, Șostakovici sau Verșev. Pop art-ul nu are această

scuză. Andy Warhol și ceilalți promotori discută pe terenul lui Rafael și Picasso, pe ei îi „continuă“, „reprezintă“. Dacă se limitau la moștenirea și desființarea picturii de gang, a țigăncilor cu sâni goi, a harbușilor tăiați sau a variantelor lor newyorkeze și pariziene, adică dacă-și vedeau lungul nasului, ca beatles-ii și urmașii lor din music, pop-ul încă mai avea o scuză: să pictăm urât cu sinceritate, fără să mimăm frumosul. Să facem artă comercială ostentativ, concurând ambalajele, reclama, afișul, firmele de neon, abandonând ipocrizia confrăților din ganguri sau Place du Tertre, care fac pe pictorii, dar sunt la fel de străini de artă ca și noi.

Dacă, deci, pop-ul a fost replica în artă a mișcării de revoltă din primăvara lui '68, asta infirmă în parte tristul pronostic al lui Marcuse, că revoluția viitoare din societatea de consum nu va putea avea drept promotori decât declassații, lumpen proletarii, neadaptații (căci pop-ul, pornind de la nelegitim, outsider, „off“, a devenit aproape imediat fiul cel mai alintat și mai gras remunerat al acestei societăți). Dar confirmă și mai tristul pronostic al aceluiași Marcuse, că societatea de consum are încă ciudata forță de a-și îngloba contestatarii, de a face din negatorii societății constituite una din cele mai prospere afaceri ale „establishmentului“.

Lungă paranteză și – vai! – cu pretenții teoretice.

Revenind la prima mea fază pariziană, un scurt epilog al „idilei din Rue des Beaux Arts și epopeii din Grand Palais“, ca să-l pastșez pe Victor Hugo. Domnișoara secretară M.d'A. s-a dovedit, ca și mine, ineficientă în fața patronului ei: n-am obținut nimic despre Lam. Din Rue du Dragon însă am primit la București trei diapozitive după opere reprezentative ale lui Matta, pe care le-am predat, cu orgoliul modestiei, lui Iordan Chimet.

A doua zi se va dovedi însă cu adevărat fertilă pentru demersurile mele. L-am vizitat acasă, undeva în afara Parisului, în *banlieu* (deci metrou până la capăt + 11 stații de autobuz suburban), pe unul din artiștii latino-americani recomandați de Negrita,

atât ca pictor de valoare, cât și ca persoană, cu multe prietenii în rândul coloniei din Paris a artiștilor continentului sud-american.

Într-o vilă modestă dar cochetă și înecată în vegetație m-am întâmpinat Jorge Pérez Roman, un bărbat de 40-45 de ani, cu un chip deschis, cu o amabilitate funciară, nu mimată – elegant ce-i drept – ca a multor parizieni. Totul a avut, din prima clipă, aerul unei întâlniri – happy-end necesar! – cu cineva cu care ai devenit de mulți ani prieten prin scrisori, telefoane, comerț de idei. Era pus în temă asupra scopului vizitei mele, pregătise câte ceva, dar recolta se va dovedi în final nesperat de bogată, neplanificată probabil nici de Roman, care pe măsură ce se încălzea, privitor la ambițiile lucrării, pe măsură ce stabileam între noi niște punți afective prin – să zicem – ura comună față de dictatura lui Pinochet și a altora, pasiunea comună față de Picasso, marile noastre rezerve față de Dali, mai scotea câte un album, câte un diapozitiv, peste cele planificate inițial. Pe scurt, încăpătoarea mea tașcă, care m-a însoțit prin toată Europa, s-a dovedit insuficientă spre a duce „prada“ cu care mă încărcase proaspătul meu prieten. Soția, o superbă creolă înaltă, statuară, cu pielea întunecată și trăsături nobile, ceva între Dolores del Rio și Maria Felix, nu s-a limitat la a face oficiile de gazdă amabilă, parcă a intuit carența de fructe a turiștilor, dar și aerul intim, familiar, pe care îl dă unei convorbiri o mare tavă cu pere, banane, piersici și un fel de prune exotice; mai mult, a participat la discuție, vădind același temperament exuberant ca al soțului și aceeași receptivitate față de mesajul de fraternitate al depărtaților latini din răsărit.

Nu în ultimul rând ne-a legat și numele: el Roman, eu român, eu Gheroghe, el Jorge, despre care abia cu acest prilej am înțeles că e forma spaniolă a numelui meu.

După ce-mi oferă albume cu reproduceri superbe în culori ale unor artiști latino-americani de care nu auzisem: Guillermo Roux, Benderski, Mario di Teana, Libero Badii, Agüero, Pujia, Pablo Garcia Reinoso, se convinge că merit și „bomba“: un al-

bum format mare, de peste 100 de pagini, având adresele acasă și la atelier, cu număr de telefon, ale câtorva sute de artiști latino-americani, scurte note biografice despre fiecare și 1-2 reproduceri mici ale unor opere reprezentative ale fiecăruia: un fel de enciclopedie, scoasă cu nu știu ce ocazie, o mare retrospectivă pariziană sau așa ceva. Rămân mut de bucurie, mai ales gândindu-mă la surpriza prietenului meu din București. Amintindu-mi de lista lui de sarcini „pe puncte“ îl întreb pe Jorge (iertăți-mi familiarismul, dar e perfect justificat!) despre Asociația Latino-Americană, în care Iordan își pusese mari speranțe. Până la el nimeni nu știuse să-mi răspundă dacă există și unde-și are sediul. Jorge mă lămurește, fusese înființată ad hoc, cu câțiva ani în urmă, dar nu supraviețuise ca instituție viabilă debutului generos (sau comercial). Mă decid atunci să-i ofer lui Jorge, în locul Directorului Asociației fantomă, albumul precedent al lui Iordan Chimet, *Grafica americană*, cu o dedicație scrisă de el la București, în care am completat ad hoc numele destinatarului.

Dar Jorge îmi rezervă încă o surpriză: invită la un moment dat, în livingul unde stăteam de vorbă, un bătrânel simpatic, mic, chel, având ceva din aerul și privirea inubliabile ale lui Grigore Moisil, și mi-l prezintă: Edward Wright, „un des meilleurs éditeur d'art, directeur de l'édition Chelsea, remarquable graficien“ cum încearcă să-l prezinte Jorge, în ciuda întreruperilor împrecinatului.

Insist totuși să-i văd câteva opere grafice – afișe în special – și constat, din câteva zeci de diapozitive, că afișele sunt excepționale, că am în față într-adevăr un grafician remarcabil. Gazdele mele sesizează întrebarea mea mută privind legătura între acest englez 100% și America Latină. Edward Wright îmi explică deci că este strănepot al lui... Simon Bolivar, eliberatorul Americii Latine de la începutul veacului trecut! (La biroul meu din instituția unde lucrez mă pavoazasem cu 5 ani în urmă cu niște citate din Simon Bolivar de un profund umanism revoluționar, selectate din niște texte ale sale traduse în „Secolul 20“.)

Spre a încheia „punctele“ misiunii mele, îl întreb pe Jorge despre Jacques Lassaigne, critic de artă reputat, mare și vechi prieten al României (al cărui *Luchian* sta la loc de cinste în biblioteca mea de artă) și totodată eminent cunoscător al artei latino-americane. Îmi răspunde că e directorul Muzeului de Artă Modernă al orașului Paris de lângă Palais Chaillot, muzeu pe care-l vizitasem cu 4 ani în urmă și credeam că a fost desființat, înglobat în noul Centru național de Artă și Cultură Georges Pompidou. Nu, îmi explică Jorge, doar Brâncuși, care era expus necorespunzător la Chaillot, a fost mutat la Beaubourg, unde i s-a reconstituit cu o fidelitate emoționantă, într-o clădire separată, celebrul său atelier din Impasse Ronsin.

Găsește telefonul lui Lassaigne, de acasă, probabil că succesele și vinul (sau ce-mi va fi servit doamna Roman?) mă cam îmbătaseră, așa că plin de curaj (și după două ore de exersare a exprimării fluente în franțuzește), telefonez. Îmi răspunde chiar el. Îl pun în temă și aproape imediat îmi spune glumind: „Ieri am primit primul mesager al domnului Chimet; atât de curând al doilea?“ La nedumerirea mea mă lămurește că ieri fusese vizitat de o pictoriță din București, care, între altele, îl rugase să-i pună la dispoziție, pentru prietenul nostru comun, ce e posibil, în special adrese și diapozitive. Îi mulțumesc domnului Lassaigne pentru lămuriri și închei, pentru el și pentru mine, mai ales: „*Allors, ma mission est accomplie!*“

Încărcat de albume, îmi iau rămas bun de la Jorge Pérez Roman și, în ciuda faptului că la Paris nu se poartă, îl îmbrățișez la plecare. Mi-a răspuns cu aceeași „acoladă“ meridională, spontană, departe de orice morgă pariziană.

Întâlnire cu Geo Bogza

– fragment de jurnal –

Decisesem să-i telefonez lui Geo Bogza la 9 dimineața; mi-am făcut curaj și la 9 1/4 i-am telefonat. I-am zis că sunt ing. Ursu, Gh. Ursu. A avut o ezitare, apoi:

– Ursu... poetul!

– Da...!

– Căruia i se mai spune Babu?

– Babu!

– Năzdrăvanule, ești un om încântător!

– Aș vrea să-mi acordați 10 minute.

– Da, dar când?

– Oricând vreți, dacă nu azi, mâine...

– Mâine poate plec la Snagov... Unde ai serviciul?

– În spatele Scalei...

– Bine, vino acum, eu tocmai intrasem și peste 1/2 oră vine maseuza.

– În 10 minute sunt la Dv.!

– Vino într-un sfert de oră, abia am intrat, să mă spăl.

Plec în haină, deși de 6 zile sunt răcit cobză, tușesc încă rău, ajung prea devreme, patrulez 2 minute pe casa scării (Piața Palatului, vis-à-vis de Sala Mică, blocurile alea din 1960: ușa de vis-à-vis, a cu inscripția *Coțofană!* Dar n-am mai avut timp să fac bancuri. Mânca în bucătărie, mă invită pe un taburet, îmi oferă corn, ceai de sunătoare, niște fursecuri. Cu excepția ceaiului, sunt silit să mușc din celelalte, deși timpul e bani și cele 10 minute trec repede și când muști din corn nu poți vorbi. Lent și construind impecabil frazele, G.B. îmi spune că nu răspunde nimănui când sună, că atunci când răspunde întrerupe îndată discuția, are un imens maldăr de manuscrise (Ce face? Își revede opera trecută?

Scrive ceva nou? Nu cred că răspunde la corespondență). I-am spus că sunt gelos pe diverși prieteni ai mei care au acces la el.

– Care? Nu primesc pe nimeni!

– Pai, Geta și Sorel Vieru...

– De la cutremur au fost aici de 2 ori.

N-am mai enumerat: Săucan, Tolea Vieru, Ana Blandiana etc.

La urmă, ca și la început când a arătat ce favorizat sunt că mă primește, a tras o concluzie analoagă, că toți care-l vizitează sau îi scriu vin pentru probleme personale (asta mi-a spus și-n '64, la prima scrisoare, l-a emoționat gratuitatea gestului meu).

– Dumneata ești un vizionar sau un nebun, dar e bine să existe și nebuni!

Eu: – Și eu am venit pentru o problemă personală!

El a făcut un gest respingându-mi modestia.

Eu insist: – Vreau să respir un aer mai curat!

Îi spun: Cu 5 ani în urmă, la locul meu de muncă scrisesem cu litere mari niște lozinci, pe care, după 2 ani, am fost obligat să le scot. Erau luate din *Secolul 20*.

Geo Bogza: – În *Secolul 20* nu sunt lozinci!

Eu: – Citate care pentru mine au devenit lozinci! Le las la o parte pe celelalte, dar asta e f.f. importantă.

Scot hârtia din buzunar și-i citesc rar și apăsător, spunând însă autorul la urmă, ceea ce era o greșeală, trebuia, pentru a conferi textului mai multă forță, să încep cu: Iată ce scria cu 150 de ani în urmă Simon Bolivar, eliberatorul Americii latine, una din cele mai nobile figuri de revoluționari din istorie: „Nimic nu este mai primejdios...” Apoi continui:

– Dacă aş avea acces în sala Congresului, aş cita acest text. Dar neavând și citind în ziar că Eugen Jebeleanu e delegat la Congres, mă gândesc că dacă el ar citi în fața a 2000 de oameni asta, ar fi un fapt de mare răsunet, chiar dacă nu s-ar prăbuși Ceaușescu.

G.B.: – Nici n-ai putea spune 5-6 vorbe, te-ar înhăța securiștii și te-ar duce știi tu unde. Dar știi care ar fi efectul unui astfel de teatru? Imediat Ceaușescu ar intra în relații de caldă

amiciție cu Brejnev și ar importa de la Brejnev niște medici psihiatri, au ei un fel de a-ți găsi boala, îi zic parcă „paranoia discretă“ (nu așa, dar era într-adevăr o formulă găsită). Am citi eu, despre spitalele psihiatice, o carte a lui Bukovski, e îngrozitor... îngrozitor...

Eu: – Dar Jebeleanu e prea sus, e evident că na-r fi arestat, și-ar pierde niște posturi, membru în C.C. și alte pensii...

– O, dragă domnule Ursu, Eugen Jebeleanu n-ar face niciodată asta. E un om care a devenit egoist, e avid de mărire, premiul acela italian... (eu: Giancarlo Vigorelli...) l-a smuls, nu i s-a oferit, s-a zbatut, s-a luptat să-l obțină. De luni de zile nu scoate o vorbă (eu: Stă în banca lui cuminte...), da, stă în banca lui, nu face nimic, n-a făcut nimic în situații de mii de ori mai simple, și fără risc, e foarte mulțumit de ce i se dă și n-ar renunța în nici un caz la situația lui.

(Exact asta-mi spusese și Nina aseară, dar credeam că Nina exagerează, totuși știam că Jebeleanu, după Geo Bogza, e cel mai combativ apărător al brumei de dreptate care se mai poate obține la noi.)

– Da, dragă d-le Ursu, Jebeleanu nu s-a opus când Barbu trebuia să fie primit ca Membru Corespondent al Academiei, deși putea s-o facă, n-a vrut să se pună rău, n-a mișcat un deget...

Eu: – Cum? Și Barbu a fost primit la Academie?

– Da, evident, odată cu Elena Ceaușescu.

Eu, pentru mine: – Generația de la '22...

G.B. aude vag ce spun, dar se cam irită când intervin în discursul lui, sau fiind mai lent – are 72 de ani – nu înregistrează imediat, dar e evident că dacă eu știu ce-i aia Generația de la '22 (un celebru grup de cuziști și legionari dintre cele două războaie, autointitulat pompos astfel, mi se pare că, în afară de Simionescu din Galați și Codreanu făcea parte din acea generație) – trebuie s-o știe și G.B. care va fi și scris în presa democratică pamflete la adresa acestor fasciști.

G.B.: – A fost atunci un vot contra, dar n-a fost consemnat nicăieri. E o situație îngrozitoare, domnule Ursu.

Eu: – Tocmai de aceea simt obligația să fac ceva, cât de mic. De aceea îmi afișasem lozinca, dar o citeau doar 10-20 de oameni care treceau pe la biroul meu.

El: – E foarte frumos că vrei să lupți pentru demnitate, dar nu se poate face nimic. Dacă te-ai duce cu textul ăsta la Jebeleanu, ar fi convins că ești agentul provocator.

Eu: – E și normal, nu mă cunoaște, ba da, acum 10 ani mi l-ați prezentat când m-ați invitat la masă la COS.

G.B.: – Dar nu te ține minte... iar dacă i-aș cere eu să citească acest text, nici n-ar vrea să audă.

Eu: – Deci nu se poate face nimic?

G.B.: – E o situație îngrozitoare, mai rea ca oricând în istoria noastră. Niciodată hoția și lichelismul n-au fost mai generale. Am discutat asta... Nenorocirea e că dacă ar fi acum alegeri libere... la noi... El ar câștiga!

Eu: – Nu se poate!

El: – Există un imens număr de pungași care nu fac nimic, o duc bine, taie și spânzură; beneficiază de toate avantajele, cărora le convine situația asta și ar vota pentru El.

Eu: – Dar ei nu formează majoritatea!

G.B.: – Ba da, toți sunt așa. Țărănimea? Am fost într-un sat, ce-i drept nu e cazul general, prin apropierea Bucureștilor. Am și vorbit cu unii țărani. Dacă li s-ar da înapoi pământul, ar refuza cu un imens hohot de râs. Nu l-ar primi, ar fi nebuni să-l primească. Nu fac nimic, au intrat paznici pe la diferite fabrici și întreprinderi, au salariul asigurat, fură, o duc bine cu salariul și furtul și ciupeala... și așa-i în toată țara, e un putregai moral de neînchipuit. Poate, undeva la munte, să fi rămas și oameni demni... E îngrozitor, căci la putere sunt țigani și țara noastră devine tot mai mult o țară a țiganilor. Fie a țiganilor de origine etnică, fie a celor cu profil moral țigănesc, și, în afară de noi, câțiva intelectuali, toată lumea

e deteriorată, demnitatea umană a dispărut, lichelele conduc și se simt bine și se țin cu dinții de situația actuală. Iar el e cel mai rău conducător ce l-a avut această țară.

Între timp G.B. mânca cornul, bea ceaiul, își curăța o pară necăjită, ca cele ale Soranei, îmi spunea să mai stau până vine maseuza, că eu, văzând că cele 10 minute s-au făcut 20, mă tot ridicam să plec, dar el mă așeza la loc. A sunat și telefonul, cineva apropiat, dar totuși G.B. l-a lichidat în 2-3 replici politicoase dar tranșante.

I-am spus că atunci, în '67, la moartea lui Arghezi, i-am scris că „ați rămas singur“. Dar că, între timp, „nu mai sunteți singur, în Olimpul meu a intrat și Iorgu Iordan!“

G.B. a rămas puțin pe gânduri, nu i-a plăcut că-i pun alături un fitecine, apoi mi-a spus:

– Nu-l cunosc pe I. Iordan. Dar am auzit că acum 25 de ani, când în filologie tăia și spânzura stalinismul, cineva mi-a spus că „asta-i opera și a lui I.I.“. Nu știu, nu-l cunosc bine...

Eu: – Ultima oară când am fost la Paris l-am cunoscut pe pictorul Gh. Tomaziu.

G.B.: – El, da! E un om!

Eu: – Mi-a povestit uluitorul Dv. curaj când, la proces, în cel mai negru stalinism, ați năvălit în sală (G.B. protestează), ați rupt cordonul de securiști și ați spus că acest om e la fel de cinstit ca Dv.

G.B.: – Nu, n-a fost chiar așa, am fost citat ca martor și am confirmat că nu-i un om capabil de acte murdare, dar tărăboiul a fost când m-am dus la boxa lui și i-am dat 3000 de lei. Au sărit toți, ce-i cu banii ăștia, de la cine i-am primit, cu ce scop îi dau.

Eu: – Ce, s-a văzut gestul?

G.B.: – O, dar cum au sărit securiștii! Ce anchete au urmat, ce interogatorii, ce declarații!

Eu: – Era prin '50?

G.B.: – Era exact în 1950, da, exact în 1950.

Eu.: – G.T. mi-a dat un desen al lui cu Ceaușescu, grozav, l-am dus acasă.

G.B.: – Ferește-te, fii atent cu textul ăsta și cu caricatura, să nu te înhațe... dar cum l-a făcut?

Eu: – Așa, ca să i se citească acele trăsături de bază (viclenia, șiretenia de vulpe și stupiditatea de porc mistreț).

G.B.: – Să nu pățești ceva cu asta, ăștia abia așteaptă să te înhațe...

Eu: – Aș fi vrut s-o multiplic... Deci nu se poate face nimic...

G.B.: – Dacă aș vrea să fac ceva mi-aș atârna pe piept acest text; m-aș duce în fața statuii lui Eminescu, cu fața spre trecători, s-o vadă 10-20 de oameni, și mi-aș trage un glonte în cap.

Eu: – Ca cehul acela, Jan Palach...

G.B.: – Și la noi și-a dat foc unul din 1969 în fața Palatului, în fața C. Central. Iar în ziar a apărut ceva, nu știu de ce n-au tăcut. L-a găsit contabilul cu nereguli în gestiune și cică, fiindcă se aștepta la un control, de disperare, și-a dat foc. Nemernicii! Nu, nu se poate face nimic, nu se poate spune nimic... Doar sângele, sângele poate că mai păstrează puterea de a zgudui, să cazi într-o baltă de sânge, se adună oamenii, să vadă, câteva zeci de oameni vor ști că ai făcut ceva...

În fine, vine maseuza, o cucoană de 48-50 de ani, mică, cu ochelari, o invită în „camera de masaj“ (cam goală), mă mai reține până termină para, eu sunt disperat că „nu se poate face nimic“ și că asta o spune chiar G.B. La început, ca să-mi arate ce imensă favoare mi-a făcut că m-a primit, a început așa:

– Dacă i-ai fi telefonat lui Jimmy Carter că ai să-i spui ceva, și el, aflând asta, ți-ar răspunde „vino imediat, am trimis avionul special să te aducă aici la Casa Albă“, n-ar fi o ipoteză mai puțin probabilă decât cea care ți s-a întâmplat obținând să vii aici să stăm de vorbă până vine maseuza.

La cel de-al XJJJ-lea Congres

*Piața Palatului de plumb
și de smoală*

*Cu cerul deasupra de plumb
de smoală*

*Cu norii plutind într-o ucigătoare ceață
Peste o planetă părăsită de viață,
După o definitivă și catastrofală invazie
A unor nave extraterestre de plumb
și de smoală*

*Blocând intrările și ieșirile
prin spațiu și timp*

*Interzicând trecerea clipelor și
mișcarea moleculelor în aer*

Învinși și învingători

Cei de afară și cei dinăuntru

Cei din mazăgă și tină și cei din catifea și lumină

*Într-un singur glas, într-un consens unanim
emît pe aceeași lungime de undă*

Ovații, urale, osanale

Către cei mai mari și mai tari

prezenți acum și aici tiribombari

foști și viitori, acum și pururea

și-n vecii vecilor. Amin

Anu trecut

Anu trecut mă obseda scurtimea pantalonilor mei
malagambiști
Anu trecut credeam că Iordan e un copac trăsnet
și din care răsar și înfloresc șerpi diferiți și flori negre
Anu trecut știam orice cântec în do major
și mă cățăram pe note
ca pe un zid dărâmat
Anu trecut mă apucam de norii-chelneri din cer
și trăgeam de mâner până se vărsau ca apa la closet
Anu trecut nu eram social și-mi mărturiseam
literele iubirii –
carnetului meu de memorii
Anu trecut nu știam că voi ajunge poet editat
și mii de critici vor spune: „cel mai mare poet
dadaist al nostru“,
iar alții, mai proști: „Allo, Dumnezeu!nu-l mai
primi în Rai,
măgaru n-a fost la manifestația din 10 mai.“
Anu trecut mâncam mai cu poftă literele și cifrele picante
ale matematicienilor
Anu trecut iubita mea era ca o pată de cerneală suptă
de o bună sugativă,
ca un heliotropism al fluturilor de noapte în casă,
ca o lună mare și turtită, pe casa domnului director.
Anu trecut picioarele iubitei erau tot atât de fade
și tinere, ca strigătele ucenicilor ceferiști

Anu trecut bombele de avion ale zilelor de întâi ale lunilor
produceau pagube în casă,
lumina se consuma ca o cireadă de vaci
de către lungimea excesivă a unui bulevard
ploșnițele rar se lăfăiau sub piele și în
stomacul răbdător al meu
și iubita lua zilnic forme diferite, foarte
ciudate:
ba geam, ba plumb, ba ceva roș-alb simetric

Poezia

*Oamenii de stânga și-au tăiat mâna stângă,
nu mai au ghitaristi, n-au cântece
muncesc toată ziua
8 ore dorm, 8 ore muncesc și alte 8 din nou muncesc
Eu mai bine mi-aș tăia urechile,
mai bine-aș mirosi toată ziua gunoaie
mai bine aș avea slănină în loc de mușchi,
decât să n-am mâna stângă
mâna lui Dumnezeu, fără care muncitorii
nu vor înceta să plângă.*

Numai litere

*Ne hrănim cu litere
Citite în ochii celuilalt
Literele se orchestrează după legile elementare
ale dragostei
Acordurile lor se agață în gene în sprâncene
între degete
De unde le culegem scama cu buzele
Mersi mersi
Am mâncat o farfurie de G
Aș bea un pahar de V fierbinte
Citește-l iubito în ochiul meu stâng
Și tot ce vei mai găsi acolo
(probabil și litere grecești rămase din algebră)
Și dacă te amuză leagă literele cap la cap și trage
Fă un singur fir aproape înfinit
Și încearcă să reconstitui în nodurile lui
Cum am murit cum mă voi naște
CuM aM urât cuM Mă vor paște
M-urile caracatiță de mâine
Și alte litere de care ne ferim
Și alte litere cu care ne iubim*

Din care nu vom aduna nicicând cuvinte

Semnalul nopții fără dragoste

*Un do cu sau fără diez sare din fumul țigării
Atenție
Un mi cu sau fără miez zboară din cadranul
telefonului*

*Atenție
Câteva cuvinte s-au ciocnit în zbor
SUNT MULTE VICTIME MAJUSCULE
SUNT MULTE VICTIME MINUSCULE
ORE și ERO AMI și MAIAMI și MIA
Un do diez s-a încurcat în părul amintirii
și a ieșit prin spatele fotografiei tale
Semnal de INTERZIS semnal de STRICT
semnal de ORDONANȚA PRIMĂRIEI
Semnal AVIZ semnal TEMBEL semnal CUMPLIT
Din cel mai profundis zbor nocturn vestalele nopții
fără dragoste în monom tăcut parcurg
cărările gloriei
crematoriei*

*Undeva plânge o broască
mă plânge pe mine
Undeva curge o ploscă
mă curge pe mine
Undeva moare un rilke
mă moare pe mine*

*Undeva soare în noapte
mă sare pe mine
Undeva un tren cu dragoste s-a exfoliat din locomotivă
în călcâie*

*m-a părăsit pe mine
la semnalul mov al morții fără dragoste*

Poeții sunt în general triști
Ei nu înțeleg lumea
Și lumea nu-i înțelege
Ei iubesc lumea dar nu o înțeleg
Lumea îi iubește dar nu-i înțelege
Uneori când ajung să înțeleagă lumea
ei o detestă
Alteori când lumea ajunge să-i înțeleagă
e prea târziu
Și uite așa, poeții
mor în general triști

Desen de Gheorghe Ursu

3 Oglinda retrovizoare

Prima întâlnire cu Babu și Jordan

Camillo și Lelia s-au cunoscut la revelionul din 31 decembrie 1958. „Coup de foudre“ total și definitiv! De atunci se vedeau în fiecare zi. Dimineața, înainte să se ducă la facultate, tânăra amoroasă făcea o haltă la iubitul ei dintâi. La etajul 7, într-un bloc vechi care păstra încă urme ale luxului de odinioară, Camillo beneficia de o cameră într-un apartament comunitar. Confortul era modern dar... trebuia răbdare și tutun ca să aștepti rândul la baie și etc... dar așa era modelul pe vremea aceea și talentatul redactor la revista *Flacăra* putea să se considere norocos. De altfel, „originea“ lui bună de membru de partid din ilegalitate fusese o piesă de valoare în „dosarul“ lui și fără dar și poate jucase un rol primordial pentru obținerea unei locuințe în centru.

Seara, după cursuri, îndrăgostiții se regăseau din nou, în același loc.

Duminică, 4 ianuarie 1959, Camillo primea prieteni... Așa era obiceiul. Cine trecea prin cartier, suna la ușă și era bine venit. Cine putea aducea o sticlă de vodcă. Cine nu... nimic. Prietenii știau că sunt bine veniți.

Pe la 5 după masă, soneria a sunat. Doamna Doncos (fosta proprietăreașă a apartamentului) s-a repezit să deschidă. Era foarte curioasă, dar Camillo o găsea amuzantă și avea un fel de simpatie pentru această fostă moșiereasă, fostă femeie fatală, fostă tânără și bogată și devenită săracă și prigonită ca toți „foștii“.

– Domnul Baci, este cineva pentru dumneavoastră, Domnul Ursu.

Doamna Doncos cunoștea pe toată lumea.

– Bună seara, stimată doamnă.

– Bună seara, domnul Ursu.

Stimata domnă, înainte să se retragă în camera ei, a tras o ochiadă în camera vecină, unde Lelia stătea cuminte pe marginea studioului.

– A la la! Domnul Baci exagerează. E prea tânără fetița asta, gândea doamna Doncos cu o oarecare admirație pentru seducătorul ei colocatar.

– Îți prezint pe Lelia, studentă la Engleză.

– Gheorghe Ursu, sărut mâna.

– Babu, prietenul meu din copilărie, a rectificat Camillo. Așa e el, cum vede o fată frumoasă vrea să-și dea importanță.

– Lelia Dimitriu, îmi pare bine să vă cunosc.

– Sunteți studentă la Engleză ?

– Da, și dumneavoastră?

– Inginer și... poet. Abia pronunțat, ultimul cuvânt părea nesigur, ca o scuză.

– Formidabil, ador poezia.

Dintrodată, Lelia a simțit o simpatie instinctivă pentru omul ăsta un pic deconcertant. Un lucru era sigur. Avea mai mult un aer de poet decât de inginer.

Din nou soneria a sunat.

– Servus!

Iordan a lansat salutul cu brațele ridicate spre cer.

Fără să aștepte să fie prezentat s-a îndreptat spre tână studentă și, strângându-i mâna ca la un prieten de totdeauna, i s-a adresat direct și fără fiorituri.

– Lelia, nu-i așa că nu mă înșel? Eu sunt Iordan, Iordan Chimet. Al treilea mușchetar.

– Lelia Dimitriu, îmi pare bine.

Între timp camera s-a umplut de lume. Mirodan, un dramaturg de succes; Ofelia, o actriță de la teatrul evreiesc, Pia, o moldoveancă foc de frumoasă venită în capitală să-și găsească un rost, Fredy și Gherty Gorea gălățeni, rude și prieteni, Lony Godeanu, ziarist, Manuela Moscu studentă, Zighi Kats, inginer.

Se vorbea literatură, teatru, cinema. Ideile scăpărau, opiniile se încrucișau, briante, profunde, pertinente.

Lelia era numai ochi și urechi. Impresionată, acaparată, entuziasmată, descoperea lumea asta nouă de intelectuali briantați, tobă de cultură, avizi de adevăr, sfâșiati între idealurile de tinerețe și realitățile insuportabile.

Între două pahare de vodcă băieții făceau avansuri, fetele se lăsau curtate, Camillo debita ultimele anecdote.

Babu s-a retras într-un colț spre fereastră, a scos un mic carnet și s-a pus pe scris.

Camillo și Iordan, cu un zâmbet complice, îl tachinau.

– Babu, este inspirat. Oare cine este muza lui?

Peste o vreme, Babu s-a întors cu fața spre mica adunare și cu un gest solemn i-a dat Leliei poemul care îi era dedicat.

Câteva versuri, de „bien venue“ pentru domnișoara blondă și un pic timidă, ultima cucerire a lui Camillo.

Martor și confident al tuturor micilor și marilor aventuri amoroase ale camaradului său, Babu admira incontestabilul talent de „latin lover“ al jurnalistului reporter. Fără nici o urmă de invidie! Admirație pură, ca atunci când Camillo povestea bancuri sau făcea pantomimă.

Poate pentru că el, Babu, era exact contrariul lui Camillo. Secret, rezervat, aparent cerebral, emoțiile și sentimentele le exprima în versuri triste și amuzante, în fraze inteligente și pline de humor. De frică să nu se dezvăluie fragil, turmentat, romantic, sensibil, idealist, prefera să păstreze imaginea de „inteligentă ambulantă“ de „campion de calcul mental“, cum îl prezenta Camillo, în glumă și în serios.

Târziu, Camillo a condus-o acasă. Nu se putea altfel. În poșeta în bandulieră, Lelia a strecurat primele versuri scrise pentru ea, de inginerul-poet, cel mai bun prieten al lui Camillo.

O seară de neuitat!

Lelia Dimitriu, octombrie 2006

America nu e Acasă

7 iunie 1987

Dragă Camillo,

M-am apucat *eu* să-ți scriu înaintea lui Andrei și *imediat* după primirea scrisorii tale din cauza unei bruște revelații: eu am ajuns în America datorită ție! Întrebând-o eu pe Sorana de ce dac' ai fost comunist (că doar au fost atâția) poți avea probleme la intrarea în USA, mi-a povestit *cât* de comunist ai fost și cum l-ai persuadat tu pe Babu să spună tot. Acest *tot*, de care de fapt nimeni n-avea nevoie și n-ar fi apărut *altfel* la suprafață a rămas ca o pecingine la dosar, transferându-se din al lui tata în al meu, ca după 10 ani de la terminarea facultății să determine o nouă rezoluție de „greșit încadrată“ – de data asta nu în partid, ci în munca de Comerț Exterior.

Și uite așa, după chemări zilnice la Personal timp de câteva luni, în care mi se cereau toate amănuntele legate de pământul mamei Margareta, nr. de hectare de pădure, nr. de rude – cu adresa exactă – rămase în viață după Auschwitz etc., etc. și după mutarea la o altă instituție necomercială exterior, unde mi s-a subliniat de câteva ori că ei m-au luat de milă, că dosarul, deși așa prost, nu va fi important pentru ei etc., în fine atunci am hotărât să plecăm. Miron n-ar fi plecat în vecii vecilor, el era simpatizat și bine văzut și practic n-avea dosar, adică nu conta la el. *Eu* am fost cea strânsă cu ușa, sentimentul meu de a fi eliminată din singura profesiune pe care o aveam și știam a determinat hotărârea. Nu ne pare rău, dar nici fericiți nu suntem. Chicago nu e un oraș, n-are nici o intimitate, nici o cafenea pe trotuar, nici un amic în

Cișmigiu, nici un Cișmigiu pe lacul Michigan, ca să nu mai vorbesc de nici o grădină publică pe malul Brateșului – deși există râul Chicago, nu se dau sălcii și nici bănci de lemn. În schimb ești bombardat cu produse, zeci de mii de produse, reclame și reviste despre produse, care te imbecilizează. Pe mine, în orice caz: din cauza asta nu mai am nici o energie de făcut ceva creator. Singura mea idee fixă e acum de a scoate jurnalul lui Babu de călătorie *Europa mea* din R. (manuscris bătut la mașină, f. voluminos, dar din fericire trecut prin cenzură – ba chiar printr-o editură, la un pas de a fi chiar publicat). Am avut și am ocazii, dar încă n-am reușit nimic, Țuța fiind f. reticentă în a da unicul ei exemplar, iar celelalte sunt irecuperabile. Mă lupt totuși să obțin, pe de o parte pentru că-i foarte frumos (zice Țuța), dar pe de altă parte pentru că vreau să mă dedic traducerii lui.

Olga

Noi îi spuneam Babu

Așa se botezase el când a început să vorbească. Așa l-am plâns când i s-a închis pe vecie gura pentru că n-a vrut să spună ceea ce i se cerea. Babu nu putea spune ce voiau alții. Era un inocent cu păreri proprii, cu încredere în oameni, cu convingeri adânci în ideile democratice, în posibilitatea de a fi aplicate în societate.

Avea un suflet delicat și zbuciumat.

Sfârșitul inocenței lui a venit în clipa în care i s-a cerut să denunțe. Când i s-a cerut să facă rău prietenilor, să ajute tiranilor să-i închidă, să-i chinuie, să-i amenințe, să-i piardă.

Sfârșitul inocenței lui, durerea că ar putea face rău oamenilor, i-au grăbit dispariția, au precipitat lucrurile. Tiranii n-au mai avut răbdare. Au înțeles că nici o amenințare nu-i va ajuta să obțină prin Babu noi victime. Și s-au răzbunat pe cerbicia sa, care n-a cedat nici în fața morții.

Se temeau de el și când era mort. La incinerarea lui, ca să nu vină lumea, securitatea a umplut incinta crematoriului cu un ansamblu de dansuri naționale, în zeghe albe, fete cu marama...

Era prieten cu soțul meu. Eram prieteni și colegi de facultate cu sora lui – Georgeta Ursu-Berdan și cu soțul acesteia.

Nu ne văzuserăm câteva luni, când citim într-o zi un ziar care anunța dispariția ing. Gh. Ursu. Sunăm imediat la sora lui și aflăm cu stupeoare că e vorba de Babu, prietenul nostru.

Era prietenul multora dintre noi.

Era iubit și respectat deopotrivă.

Era un om liber. Spunea ce voia, mergea unde-i plăcea, călătorea des, singur sau cu Sorana, soția lui, din nefericire nu a obținut niciodată aprobarea de a lua cu dânsul în voiajul său

european vreunul din copii. Astăzi, Andrei și Olga, copiii lor, locuiesc în America.

Fuse un elev strălucit, care lua toate premiile la concursurile de matematică, de poezie, de română, de cultură generală, de muzică. În orice făcea era profund, îi era străină superficialitatea, avea o memorie ieșită din comun, care îl ajuta să prindă și să desfășoare complex cunoștințele din orice domenii.

Era poet, prozator, trăia muzica, o cunsuma cu lăcomie, în orice domeniu de artă era acasă, își nota cu minuțiozitate concertele, piesele de teatru, filmele și excursiile, întâlnirile cu oameni deosebiți și discuțiile remarcabile. Memoria lui, strânsă într-un jurnal de zeci de caiete și în câtvea cărți de poezie reprezintă moștenirea lăsată copiilor lui, nouă, prietenilor, colegilor, oamenilor din țara asta, poate din lume, de către cel care a fost martirul Gheorghe Ursu, naivul stegar al libertății, în care credea, în care a crezut până la moarte. În ultima vreme a vieții devenise un revoltat, mai ales în epoca ceaușistă, când el, maturizându-se, nu mai putea admite, cum, de altfel, nu a admis niciodată, dominația, teroarea, interdicțiile – motiv pentru care în 1949 fusese exclus din mișcarea tineretului socialist. Era un om liber care a preferat să moară decât să renunțe la dreptul lui la libertate. Nici o clipă nu a abandonat speranța că omenia nu a dispărut. În prima tinerețe făcuse parte din categoria de tineri – mai exact adolescenți – intelectuali umaniști seduși de ideologia marxistă, care, arborând ideile nobile ale revoluției franceze, s-a îmbrăcat în haina celor nedreptățiți de viață și o întregă epocă istorică a servit ca suport demagogiei leniniste, ideologie care a sperat că la adăpostul inocenței intelectualilor occidentali va putea converti intelectualii țărilor cuprinse de comunism. Obiectivul principal a fost lupta de clasă, înfrângerea rezistenței politice și ideologice, distrugerea acelor spirite superioare care au înțeles de la început caracterul utopic al marxismului. Ca o consecință: pericolul ca utopia să se transforme în crimă atunci când la cârma societății se instalează impostura, incultura, ambiția oarbă, inte-

resul meschin. Apariția exagerărilor proletcultiste l-a îndepărtat pe Babu de ideile care îl animaseră în tinerețe. Cum nu se mai putea exprima liber, a început să-și noteze impresiile, amintirile, avea vreo 60 de caiete. Nimănui nu le arăta, nimeni nu știa ce scrie în ele, până l-a descoperit securitatea.

Ființa lui Babu a fost o îmbinare fericită a două ramuri de oameni valoroși: țărani din Albac și iudeii din Moldova. Dacă ar fi fost evreu, s-ar fi revendicat după mamă. Fiind român, era urmașul tatălui. De la ambii părinți a moștenit omenia, curajul, dragostea de semenii și mai ales nevoia de cultură. Casa lor, o casă de mari intelectuali, a oferit copiilor, lui Babu și surorii lui, precum și colegilor acestora, un mediu propice studiului, informației, curiozității științifice și culturale. Babu făcea efectiv parte din elita intelectuală a orașului dinăreal Galați.

Părinții lui veniseră din Soroca. Erau refugiați după cedarea Basarabiei. În Soroca tatăl lui, doctorul Ursu, fusese un om de mare vază, iubit de cetățeni. În curtea spitalului din Soroca se afla, până acum câțiva ani, un bust al lui în semn de mare respect. Doctorul Vasile Ursu s-a născut în 1885 în orașul Galați. Mama sa, Margareta Ursu, în 1898 în județul Bistrița-Năsăud. Ambii părinți, medici chirurghi, și-au profesat meseria la spitalul din Soroca începând cu anul 1924. Aici s-a născut Babu – Ursu Gheorghe Emil, la 1 iulie 1926. Trei ani mai târziu venea pe lume sora lui, Tuța-Georgeta.

A urmat școala primară și primele clase de liceu la Soroca, apoi și-a continuat studiile la Liceul V. Alecsandri din Galați, unde s-a mutat toată familia, apoi la București, la Institutul Politehnic.

A debutat în literatură, alături de alți tineri evrei, la revista „Ecoul“, unde Miron Radu Paraschivescu, Virgil Ierunca și Ion Caraion protejau tinerimea, mai ales pe cea evreiască. Clasa culturală românească din România era la acea vreme solidară cu populația evreiască. Deși ideologia oficială era infestată de antisemitism, cultura adevărată, europeană, umanistă a continuat. „Ecoul“, „Vremea“, „Gluma“ găzduiau literatura adevărată, mulți

dintre scriitori publicând însă sub pseudonim: Valentin Silvestru (Mariol), Victor Bârsan (Victorbar), Dan Grindea (Dinu de pe Bulevard). Babu a publicat atunci sub pseudonimul G. Anton medalioanele literare *Jules Vernes* și *Jean de Meung*.

Adevărata intelectualitate românească a rămas însă pe poziție umanistă, nu a cedat în fața presiunilor naționaliste. Spiritele lucide au intuit marele pericol, cel prevestit de viziunea lui Orwell.

Babu n-a reușit, n-a admis niciodată că lucrurile stau atât de rău. N-a crezut că se ascultă convorbirile telefonice, n-a crezut că suspectii politici sunt urmăriți, a fost, până la sfârșitul vieții, un copil care a refuzat să devină adult.

La ultima plecare în străinătate, după obișnuitele refuzuri, a cerut audiențe peste tot și la ultima audiență i s-a cerut să dea o listă cu prietenii care ar dori să-l gireze. I-a întrebat pe unii dintre ei ce ar putea însemna aceasta, iar Iordan Chimet l-a întrebat cum de nu înțelege, cum de nu știe în ce capcană pot fi atrași cei de pe o asemenea listă.

Babu nu a făcut declarațiile solicitate de securitate. A fost solicitat întâi elegant să ajute securitatea să clarifice statutul unor „intelectuali care fac rău statului“. Apoi să explice unele lucruri din jurnal. Apoi i-au dictat o declarație pentru declanșarea unui proces public. Cât a mai fost încă liber a căutat-o pe sora lui și pe Iordan Chimet și le-a spus că probabil nu-i va mai vedea, că el nu poate semna așa ceva, că a și spus persecutorilor lui că nu poate să facă rău, un rău necuvenit, prietenilor săi. I-a rugat să-i anunțe pe prietenii lui despre intenția securității.

Au urmat amenințările, apoi iar un răgaz pentru a-l determina să cedeze, iar amenințări, că se poate întâmpla un accident, apoi direct că riscă închisoarea și chiar moartea.

Și au urmat toate.

Din închisoare n-a mai ieșit niciodată viu.

Maria Marian, 2006

Despre fidelitate

Discurs rostit de Iordan Chimet cu prilejul primirii
Premiului Fundației Gheorghe Ursu pentru anul 1997

La GDS, în inima societății civile, intelectualitatea română rămâne fidelă amintirii lui Babu Ursu. După cum știm, fidelitatea nu este o virtute cu care noi ne putem lăuda prea mult, nici în istoria îndepărtată, nici în cea apropiată. Dar dacă prin ceea ce faceți dumneavoastră, prin ce facem cu toții, am putea să sugerăm tinerilor care vor veni după noi să descopere, să redescopere, eventual, această virtute fundamentală, cred că lumea de mâine o să aibă o șansă în plus.

Și dacă vorbim de fidelitate, de fidelitatea celor care sunt aici, ar trebui să ne aducem aminte că Babu a pus în centrul vieții lui fidelitatea. Fidelitatea față de ideile în care a crezut – și erau niște idei simple: dragostea de aproapele lui, de frumos, căldură, generozitate, loialitatea față de tot ce exista [curat în lume]. Față de ideile pe care le-a apărât, după cum știm, față de prietenii pe care i-a iubit. Și noi toți de-aici știm ce s-a întâmplat când oamenii morții i-au propus trocul odios, satanic, viața contra trădării prietenilor lui. Babu a ales moartea. Va mulțumesc.

20 noiembrie 1997